

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre . . . 6 frt — kr.
 Negyedévre . . . 1 50 >
 Helyben hazhoz áruval:
 Egész évre . . . 8 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 frt — kr.
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre . . . 10 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 50 >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével,

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáczai-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

Lueger visszavonulása.

Hogy Lueger Károly dr. az antiszemita agitátor harmadik megválasztatása után sem lehetett Bécs városának polgármestere, annak igazán örülök, s azt gondolom, hogy örülni tartozik minden ember, aki előtt a politikát nem csupán a szenvedélyek irányítják. Mert nagyon sokféle tekintetek vannak, amelyek nem engedhetik meg, hogy esetleg még csak a legszentebb jogainkkal is éljünk. Az opportunizmus uralkodik minden téren, de sehol sem lehet olyan jogosult az uralma, mint a politika egyes kérdéseiben.

Dr. Lueger Károly lehetett volna a császár-város polgármestere valamikor régen, de napjainkban, a felvilágosodás állítólagos tetőpontján anakronisztikus látvány volna Bécs polgármesteri székében egy olyan ember, akit egy erőszakos politikai irányzat hullámai vetettek oda. A bécsi antiszemitizmus nem politikai kérdés, — ennyire még nem érett meg sem a nép, sem maga a kérdés, hanem ez idő szerint még tisztán társadalmi szimptoma az egész. S ezen a téren, a társadalmi úton, az *egyének* folytonos érintkezésében és összeütközésében sokkal bonyolultabb, kialakulatlanabb a helyzet, hogy sem az azt előidéző kérdést már most politikainak nyilváníthatnók. Az antiszemiták, bármennyire szervezkedjenek is, képtelenek politikai pártot alkotni.

Az opportunizmust azonban annál kevésbé van joga félre dobni a Lueger tábornak. Nincsenek elvek, melyek egy precizen meghatározott irányt előírának, s így munkájuk a handa-bandázáshoz hasonló védekezés. Elég erővel sem rendelkeznek, vagy ha van is erejük: nem tudják azt felhasználni. Meg kellett volna alkudniok a körülményekkel, — mert a leveretések láncolata után csak annak szabad tovább is dacolni, akinek a lábai alatt a jog feltétlen és megtámadhatatlan talajt alkot. Az ismételt visszautasítás után éppen ezért új fegyverekhez kellett volna nyulniok, s akkor nem következett volna be az az abnormális helyzet, amelyet Lueger dr. mai hofburgi látogatása előidézett.

S az a tény, hogy az immár háromszor is megválasztott polgármestert a császár nem erősíti meg, hanem kényszeríti a választókat, hogy más embert kövessenek, — ez az eljárás igen jó hidegzuhany azoknak, akik már-már azt hitték, hogy a legujabbkori alkotmányosság egyelőre útját szegte az autokratizmusnak. Mert mit ér pl. Bécs városának az ő alkotmánya, ha valakit háromszor egymásután túlnyomóan nagy többséggel polgármesterré választ, s aztán a megválasztott még sem lehet sohasem polgármester? Hiszen így a választás csak gyermekjáték, amely ha nem jól sikerült: meg-

ismétlik. A nép, a dicső nép választhat, ehhez meg van az ő kétségbevonhatatlan joga, de viszont a Hofburgnak joga van egyedül csak olyan választást fogadni el, aminő neki tetszik. Amíg mindketten egyet akarnak, addig jól megy minden és igen szép az alkotmányosság, a választás, stb. »politikai« sallangok, de amint kettőt akarnak: feltétlenül bizonyos, hogy a Hofburg akarata és óhaja érvényesül. Nem azt akartam mondani, hogy ez így nem jól van, mert — uti figura docet — ez nagyon helyes és praktikus dolog is lehet, — csak éppen azért jut eszembe, mert minduntalan és mindenütt halljuk a modern alkotmányosság dicsőségét zengeni.

S az alkotmányt és a dicső népet fumigáló autokratizmusnak ez a legujabb megnyilatkozása még nem volt elégséges: a nép tapintatlan makacosságának leküzdésére a császárnak meg kellett hoznia azt az áldozatot, hogy ő a dicsőségesen uralkodó császár *visszalépésre kérjen* egy véresszáju demagogot, egy kortes-agitátort.

Az alkotmánynak ez a kis megsértődése (— adja Isten, hogy ne szolgáljon soha praecedensül —) igen nagy hasznót hajt Bécs városának. Most már nem kell a liberálisoknak szélmalom-harcot vívniok a gazdasági és társadalmi érdekeik védelmére felkelt antiszemiták ellen, akik elég elfogultan egyedül a zsidokban látják hanyatlásuknak okát. Az antiszemiták

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A betegszobában.

Irta: Schmidt Lothar.

— Megigazítsam a párnádat?
 A beteg fáradtan és lassan a fejét rázta.
 — Akarsz talán egy korty bort? . . .
 Ezt sem? De hiszen oly jó, erős bor ez!
 A beteg integetett kezével, mely bágyadtan lefogott az ágy szélén.
 — Menj! Elzsibbad a kezed, ha így lelogni hagyod! — Ovatosan, hogy ne okozzon neki fájdalmat, a hüvelyk és középujjja közé vette a sovány kezét és felemelte a kart az ágyra.
 — Így ni!
 Ő a mellbeteg szokásos merev tekintetével néz reá. Azután csak nehezen lélegzethez jutva vontatottan mondja:
 — Te . . . már . . . megint sirtál?
 — Dehogy!
 — Mégis, meglátszik a szemeden.
 Az asszony hallgatott.
 — Neked nem szabad sirnod. Ez felizgat. A fiatal asszony ajkaiba harapott, szemöldökeit összehúzta. Az önuralomra való törekvés, a küzdelem a lágy szívűség ellen és a gyengeség tükröződött vissza arcának vonásaiban.
 — Hány óra van?
 Háromnegyed hatra.
 — Az or . . . vos . . .

— Igen, édesem, mindjárt itt lesz.
 — És a tanár?
 — Az vele jön.
 — Az nagyon okos ember!
 — Nagyon okos ember, ismételte gépiesen az asszony. Tudta, hogyan van férje.
 Már hetek előtt megmondta neki az orvos a szomorú valót. És midőn a beteg tegnap mindenórán követelte, hogy a híres tanár is megvizsgálja, az orvos vállát vonogatta és mondá:
 — Ha a beteg éppen kívánja.
 — Olga . . . künnnt esöngetnek
 Felesége hallgatódzik.
 — Nem, nem esöngetett senki, mondja végre.
 — Most már ismét!
 — Nem, férjem, csalódl!
 Így történt már gyakran. Néha esöngetést, néha pedig harangozást vélt hallani, majd azt hitte, hogy egy szán halad el a háza előtt most, a mikor tavasz van. E hallocozások mind annak jelei voltak, hogy nem sokára vége lesz.
 — Olga!
 — Igen?
 — Igazán, nem tudom, Olga . . . olyan gyöngye vagyok ma.
 — Majd elmulik. Igyál csak egy kis bort!
 A beteg arcából látni lehetett, hogy nem kell neki már semmi.
 — Vagy tejet?
 — Nem tudok . . . de hol van Frigyes?

— Frigyesnek most tornaórája van.
 — Tornaórája?
 — Igen.
 — Ugye bár nemsokára vége lesz?
 — Igen hat órákor, de kérlek, ne beszélj annyit, mert megárt.
 Az asszony gyengéden megsimogatta sovány kezeit, a melyek a holt kezeiktől csak a kék erei által különböznek még.
 — Milyen meleg a kezed, Olga.
 És milyen hidegek voltak az ő kezei!
 Ezután nem beszélgettek már.
 Az asszony körülbelül egy negyedóraig ült az ágy mellett. A szobában már sötétedni kezdett. Az asszony már előre elgondolkodott a jövő napok szomorú eseményein. Feltűnt előtte a temetés, azután a válás ott künn a temetőben.
 Ekkor esöngettek az előszobában. A szobaleány lábujjhegyen jött. kinyitotta az ajtót és jelentette, hogy az orvos egy másik urral megérkezett.
 Ekközben ismét esöngettek. És midőn ismét kinyitották az ajtót, egy élénk gyermek hangja hallatszott be:
 — De nagy darabot vágjon ám, mert éhes vagyok nagyon.
 — Pszi! E szóval intette csendre anyja, midőn kilépett és ujját ajkaire tette.
 — Alszik? kérdezte az orvos, mi után köszönt és bemutatatta a tanárt.
 — Nem, orvos ur; már egyáltalában nem is alszik.

is tudják most már, hogy küzdelmük hiába való addig, amíg egy oly erősen prononcirozott antiszemita a jelöltjük, mint Lueger. S a császárnak ezzel a közbelépésével sikerült megszüntetnie azt a viszályhelyzetet, amely örökösen meg-megújuló, elkeseredett küzdelembe üzte Bécs városának ellentétes érdekű társadalmi rétegeit.

Konfliktus az állami számvevőszék és a földmívelésügyi miniszterium között.

A zárszámadásvizsgáló bizottság befejezte az 1894. évi zárszámadás tárgyalását és erre vonatkozó jelentését már a ház elé terjesztette. Részint a jelentésből, részint a bizottság tárgyalásából kitűnt, hogy a számvevőszék több tekintetben szabálytalanságot észlelt a földmívelésügyi miniszterium költségvetésében. Így sok kiadás olyan rovat alatt van felsorolva, a hova nem való, különféle díjazások, jutalmak és segélyek elszámolása kifogás alá esik, továbbá az 1894. évi V. t.-cz. értelmében a forgalmi pénzekből telepítési célokra kiutalványozott 935.000 frt hova fordításáról tájékoztató utalványokat sem közölték a számvevőszékkel sem évközben, sem pedig a zárszámadás formájában. Ezzel szemben a számvevőszék a minisztertanácshoz fordult, jelezve a visszasságokat, hogy bizonyos rovatok hitelét oda nem való tételekkel terhelik és az elszámolásban hanyagságot és mulasztásokat követnek el. A minisztertanács a számvevőszék álláspontjára helyezkedett és a jövőre nézve utasította a miniszteriumot, hogy a számadásokat pontosan csinálja meg. A zárszámadást vizsgáló bizottság azonban a főntemlitett 935.000 frtra vonatkozó végleges határozatát függőben tartja mindaddig, míg az állami számvevőszék útján az összeg rendes elszámolásáról tudomást nem vesz.

A kötelező vallás tanítás mellett.

A középiskolai tanáregyesület választmányának határozata, hogy a tanügyi kongresszuson megtartandó felolvasásban kimondassék, hogy

a vallás tanítás az iskolákban eltörölendő, mindinkább nagyobb megütközést kelt tanügyi körökben. Így újabb a n.-kállói reáliskola is testületileg befogja jelenteni kilépését az egyesülethez. Kilépett ezenkívül Hummer Nándor tanár, a Szt.-István társulat titkára is. A szegedi főgymnázium tanári kara ugyan még nem lépett ki az egyesületből, de Várady Károly a tanári testület nevében levelet írt Beöthy Zsolt-nak, az egyesület elnökének, a melyben kijelentette, hogy a vallás tanítás ugyan reformra szorul, de a vallás tanítást fönntartandónak tartja és reményli, hogy a választmány határozatát ki fogja javítani. Az ellenkező esetben a tanári kar kilép az egyesületből.

A polgári házasság Németországban.

A német birodalmi gyűlés bizottsága szombaton tárgyalta a centrumpart és a konzervatívok indítványait. A centrumpart javaslata oda irányult, hogy a polgári házasság csak szükség esetén legyen kötelező, míg a konzervatívok a fakultatív polgári házasságot akarják. A bizottság mind a két javaslatot elvetette. A centrumpart javaslata mellett felszólt Bachem dr., a ki különben a javaslatot be is nyújtotta.

A szegedi mandátum.

A Babó Emil eltűnésével megüresedett szegedi második választókerületben ma lesz a képviselő-választás.

Eddig már három jelölt is van, — Polczner Jenő ügyvéd, a függetlenségi és 48-as párt elnöke, — Lepsényi Miklós esztergom-megyei áldozópap, a Magy. Néplap szerkesztője, — s K. Szabó József fővárosi asztalosmester, a szocialista »Népakarát« szerkesztője. Polczner Jenő megválasztása kétségtelen, — bár feltűnő hogy vasárnapi programbeszédét alig pár száz ember hallgatta végig. Lepsényinek ellenben kétséges, hogy lesz-e tíz embere a 6000 választót számláló kerületben, aki ajánlani fogja jelöltnek. Szabó József szocialista jelölt mellett a munkásnép tömörül, s ha a kubikusok és egyéb szegény emberek szavazhatnának, erős ellenfele volna Polczner Jenőnek a választási urnánál. Így azonban ő is inkább csak operettejelölt.

Fordulat a Lueger ügyben.

— Saját tudósítónktól. —

Bécs, április 26.

A bécsi polgármesterválasztás ügyében fontos és mint a jelekből látszik, döntő fordulat állott be.

Amióta a községtanács harmadszor is dr. Luegert választotta meg tulnyomó többséggel polgármesterré, kétségtelen lett, hogy a hatalom veto-szava ezen a tényen többé nem változtathat. A polgárság zöme e férfi köré sorakozik és kimutatta két ízben, habár Bádeni a maga állásának egész tekintélyét, sőt a koronát is latba vetette ellene, hogy nem tágit mellőle. A kormány expediensek felett gondolkodott. A községtanács újból való feloszlásának hasztalansága nyilvánvaló volt, mert bizonyos, hogy az antiszemiták, a kik mottó már az elnyomott mártírok rokonszenveségét is megnyernék, csak annál nagyobb többséggel térnének vissza. A bécsi autonómiát törvény útján sem lehet megváltoztatni, mert az alsó asztriai tartománygyűlésen az antiszemiták szintén kétharmad többséggel rendelkeznek. A harmadik ut, Luegert magát arra bírni, hogy álljon el megválasztásától, ugyancsak reménytelennek látszott.

A kormány, tehát nem tudva, mitevő legyen, habozott. Ámde az idő mult és dönteni kellett. Badeni kísérletezett. Négy-öt napig tárgyalta a megválasztott polgármesterrel s arra akarta bírni, hogy mondjon le a választásról, a minek fejében az ígérte neki, hogy ha a második választásnál nem őt, hanem más antiszemitát választanak meg, azt akadály nélkül meg fogják erősíteni. A néptribun hatalmának és erejének tudatában hajthatatlan maradt. Egy magas állású személyiség kereste fel Luegert s ugyanavval az indítvánnyal állott elő, a melyvel ezelőtt a miniszterelnök.

Lueger most se igent, se nemet mondott. Azt felelte, hogy nem árulhatja el pártját és nem határozhat, a míg hűvel nem beszélte meg a dolgot. Tegnap estére össze is hívta a községtanács antiszemita tagjait és a tanácskozáson előadta, milyen ajánlatokat tettek neki. A párt helyeselte vezére eljárását és elhatá-

— Az éjjel hogy volt?
— Rosszul.
— Hány éves férje? kérdezte a tanár.
— Harminczhat, tanár ur.
Frigyes kíváncsian bedugta fejét az ajtón.
— Jöjcsak ide, fiam! mondotta az idegen ur.
— Mi a neved?
— Frigyesnek hívnak, mondotta a fiu, a kit egy kissé zavarba hozott az orvosnak rajta nyugvó tekintete.
— Nem talált itt semmit valami örökletes bajból, kollega ur?
— Nem, hála Istennek!
— Ugyebár asszonyom nem engedi meg, hogy a fiu sokat itt tartózkodjék a szobában.
— A mennyire csak lehetséges távol tartom innen.
— És természetesen ön sem alszik itt, asszonyom.
— Már három hó óta; az orvos ur megtiltotta.
— Kollega ur tehát, ha így tetszik, menjünk!
— Kérem . . .
Elmentek a beteg ágyához. Előli a két orvos, azután az asszony és végül Frigyes.
Az orvos kezét nyújtá a betegnek és azután megtapogatta ütérét.
— Nos, kedves uram, hogyan érzi magát?
— Gyenge vagyok, orvos ur.
— De különben . . .
— Valamivel jobban.
— Csak legyen türelemmel, majd megjavul. Fájdalmai vannak-e még?
— Egészen sebes még a tüdőm.

— Ez a sok fekvéstől van.
A beteg kérdően tekint az orvos mellett álló tannárra.
— Igen, ez csakis a sok fekvéstől van, mondotta a tanár.
A beteg pedig kíváncsian hallgatja a szavakat.
— Csak felkelhetnék!
— Egyelőre még nem!
Ezután a tanár, hogy mégis valamit tegyen, felemeli egy kissé a paplant, kigombolja a beteg ingét és egy kis fekete csövet tart a mellére:
— A tüdő . . . nemde a tüdő, tanár ur?
— Legyen egészen nyugodt, csak a vége egy kissé.
— Csak a vége?
— Igen, a mint azt az orvos ur már sokszor megmondta.
— Putasne exitum imminentem? kérdezi a házi orvos.
— Hanc noctem non perdurabit, felelt bizalmas hangon a tanár.
A latin szavak ismét felkeltik a beteggyanuját és ismét a tanárhoz fordul e szavakkal:
— De a vér, . . . a vér . . . tanár ur?
— Tudom, az orvos urral már beszéltem erről. Egyszerűen az orrától ered.
— Igazán?
— Ha én mondom önnek! különben minden tekintetben egyetértek az orvos urral és kezeléseivel teljesen meg vagyok elégedve. Igenmit akartam még mondani asszonyom.
A férjének föltétlen nyugalomra van szüksége. Tehát, hanemi szükséges, nem szabad sokáig e szobában időznie . . . És te is fiam, hagyj szépen lékében atyádat!

— Igen! mondotta Frigyes és anyja mellé állt.
Az orvosok elmentek.
— Itt van a vajás kenyered, Frigyes! kiáltotta a szobaleány.
A fiu vigan kifutott a konyhába és kicsiny, fehér fogaival beleharapott a kenyérbe.
Most megjelent az anyja a konyhában és megmondta, hogy jöjjön vele a beteg szobájába.
A mellbeteg mindegy áron látni akarta a fiut. Végre, miután az asszony nem akarta megtenni kérését, heveskedni kezdett.
— Egy pillanatra jöjj be velem; azután mindjárt kimégy. Értetted? mondotta suttogva a fiuhoz.
— De anyám, miért?
— Csitt, ne kérdezz!
— Frigyes . . . hol van . . . Frigyes?
— Itt, férjem, itt vagyunk.
— Jöjj ide hozzám Frigyes, adj egy csókot!
Midőn a fiu az ágy fölé hajolt, anyját nagy félelem fogta el úgy, hogy szeretett volna fölkiáltani. Odasietett és félrefordította a fiu szöke fejét úgy, hogy a beteg ajkai nem száját, hanem csak orcáját érték.
— Így Frigyes és most menj és végezd el a leczkédet, mondotta az anyja:
— De hiszen nincs semmi feladatunk.
— Menj csak! mondotta és gyengéden fölvonta karjánál fogva.
— De engedd meg neki, hogy itt maradjon Olga!
— Kérlek anyám engedd meg. Te, atyám ezek ezelőtt latinul beszéltek.

rozták, hogy Luegernek nem szabad tágitania.

Ezt a határozatot Lueger megizente azoknak, a kik a közbenjáró szerepét vitték. Az ülést különben a legnagyobb titokban tartották meg.

Vasárnap ebben az egyre nagyobb árnyokat öltő ügyben beállott az a jelentős fordulat, a melyre fentebb czéloztunk. Lueger felkereste egy udvari hivatalnok és hétfőre kihallgatásra rendelte a királyhoz.

* Bécs, ápril 27.

Távirati tudósítás.

Lueger drt ma délben tizenegy óraker fogadta Ő Felsége. Dr. Lueger előadta pártjának panaszait és óhajait, valamint törekvéseit is, és hivatkozott arra, hogy ő megválasztatását egyedül a bécsi közönség rokonszenvének köszönheti.

Ő Felsége erre kijelentette, hogy bár Lueger dr. kvalifikáció tekintetében rendelkezik mindama feltételekkel, amelyek a polgármesteri szék betöltéséhez szükségesek. — a mai viszonyok között még sem áll módjában, hogy a választást megerősítse. Ezért kéri Lueger, hogy a polgármesterségtől lépjen vissza.

Lueger dr. erre kijelentette, hogy a Felsőg akarátának engedve, alá fogja írni a lemondó nyilatkozatot.

* Bécs, ápril 27.

Távirati tudósítás.

Lueger lemondásának híre óriási feltűnést keltett egy párthivelnak, mint a liberálisoknak táborában. Lueger loyálisát az uralkodó iránt mindkét párt dicséri.

Luegeri állítólag csupán Magyarországra való tekintetből nem erősítették meg. Akkor, a mikor a magyarok millenáris ünnepekre készülnek, nem akarnak olyan polgármestert állítani Bécs város élére, ki a magyarok elleni harezot proklamálta a közgyűlés előtt. Mint értesülünk, valószínűleg provizóriumot fognak létesíteni, a mely körülbelül hat hónapig fog tar-

A beteg a fejével bólintott.

— Majdnem megértettem. De nem azt, a mit a mi doktorunk mondott, hanem a mit a másik beszélt.

— Hallgass, Frigyes!

— De hagyd csak, Olga . . .

— Hanc noctem — Ezen éjelt, tárgy eset — non, nem, perdurabit . . . est, nem tudom mit jelent, mert még nem tanultuk, de durare — ezt tudom annyit jelent mint tartani bizonyos ideig; durabit harmadik eset singularis futuri tartani fog.

Vissza fojtott lélekzettel leste a beteg a fiu szavait. Ismételte a szavakat. Ez éjjelt . . . nem . . . tartani fog . . . És egyszerre megértette e szavak értelmét.

— Nem élem át az éjjelt.

Betakarta kiaszott kezeivel arczát és sirt, mint egy gyermek.

Az asszony csendesen szemrehányó pillantásokkal kivette a szobából Frigyeset. a ki nem tudta, mi történt és nem is sejtette, mily bajt okozott fecsegésével.

Az asszony visszatért a beteg ágyához. Nem akarta férjét ilyen állapotban egyedül hagyni.

Sötét éjjel van. A lámpa derengő fénye csak gyéren világítja meg a szobát. Néha néha hirtelenül felriad félmából és a beteg fölé hajlik. A beteg lélegzetét hallgatja.

De a mint most lassan föléje hajlik, nem hall már semmit — meghalt. Lassan ide oda mozog a villamos csengettyű zsinora feje felett. Ugy látszik éppen most, midőn utána akart nyulni, meghalt.

tani, vagyis addig, a meddig a budapesti kiállítás. A provizóriumot az antiszemita szívesen fogadnák, mert egyrészt bizonyosságot nyernének, hogy a provizórium leteltével elérjük a céljunkt, Lueger megerősítését, másrészt remélik, hogy e hat hónap alatt pártjuk még jobban megizmosodik.

*

Bécs, ápril 27. (Saját tud. táv.) Luegerre kihallgatásakor a burg előtt nagy tömeg várakozott és midőn megjelent zajos »hoch«-okkal fogadta.

A király Luegerhez igen kegyes volt. A kihallgatás eredményét mindenütt igen élénken megbeszéljük és Luegernek fogadtatását a Badeni kormány desavoulásának tekintik. Lueger egyenlőre megválasztják Bécs városa alpolgármesterének és valószínű, hogy az új polgármester ősszel le fog mondani és Lueger lesz Bécs polgármestere.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Április 27.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Perczel Béni, Molnár Antal, Hévízy János.

A kormány részéről jelen vannak: Bánffy Dezső, b., Lukács László, Dániel Ernő, Wlassics Gyula.

Elnök: d. e. 10 óraker nyitja meg az ülést.

Hitelesítették a múlt ülés jegyzőkönyvét. Elnök: Bemutatja a beérkezett irományokat.

Kiadják az illető bizottságoknak.

Dániel Ernő keresk. miniszter: Három vicinális vasutról szóló törvényjavaslatokat terjeszt be.

Kiadják a közlekedési bizottságnak.

Napirend előtt szól:

Ugron Gábor: Felolvass egy levelet, melyet Mátéffy szolgabíró intézett hozzám a Sima mentelmi ügyében mondott beszéde után, s melyben a legdurvább sértésekkel illeti. A mentelmi jogok a megsértését azzal jelenti be a Háznak, hogy annak elintézését illetőleg a Ház mondja ki a sürgősséget. (Helyeslés).

Mátéffy levele Ugronhoz.

»Nagyságos Ugron Gábor Budapest. A lapokból olvastam, hogy ön azon tényemet, mikor Simát megbotoztam, orvtámadásnak nyilvánította az országgyűlésen. Ha a lapok e közleménye a valónak megfelel és ha ön ezen kijelentését a megtörténtek helyes ismerte alapján tette, akkor én önt a képviselői mentelmi jog háta mögé bujni igyekvő nagy száju himpellének és hitvány embernek nyilvánítom és hogy ez esetben önnel szemben sértést kívánok elkövetni, azt ezen levelem tartalmának alóirt tanukkal tett közlésével igazolom, megjegyezvén, hogy öket ezen levelem tartalmának a fővárosi lapokban való közlésére is fölkértem az esetre, ha ön a további eljárást ellenem 3 nap alatt a levél vétele után meg nem inditaná. Mátéffy-Kálmán, főszolgabíró, Tasnády és Dömösi mint tanuk.

Elnök: Az ügy kiadatik a mentelmi bizottságnak s annak elintézésére egy hét tüzetik ki. (Helyeslés).

Következik a napirend

a pénzügyi bizottság jelentése, »az 1896. évi állami költségvetésről« szóló törvényjavaslatról.

Hegedüs Sándor előadó: Néhány szóval elfogadásra ajánlja a törvényjavaslatot.

Apponyi Albert gróf: A helyzettel akar foglalkozni, amibe most jó ideig lesz alkalom. Nem akar pesszimizmusba csapni, de ettől meg is menti a nemzet kitaró bajoknak ellenálló ereje. Az általános helyzet megvilágosítását kezdi a külpolitikai helyzettel, amely ezidő szerint ránk nézve sokkal rosszabb, mint volt bármikor.

Annak a politikának, mely a helyzetét

Európa keletén előidézte? nagy fejezete van. az egyiknek Andrassy vetette meg az alapját, a másik a berlini szerződés után következett be. Annak idején ellenezte azt a keleti politikát, mely a berlini szerződésben szentesítést nyert. Helyesli a külpolitikát, helyesli a hármasszövetséget, de konstatálja, hogy a keleti politikát sohasem helyeselte; a tuloldal támogatta azt, egész lelkesedéssel, s a politika hibás volta ma már nyilvánvaló. Foglalkozik Szerbia visszautasító válaszával, melyet az ezredéves ünnepélyekre való meghívásra tett, amit annál sajnálatosabbnak és különösebbnek mond, mert éppen Magyarország volt az, amely mezőgazdasági érdekeiből Szerbiának tetemes áldozatokat hozott. Ezt azért hozta fel, mert tudni szeretné, milyen álláspontot foglal el a miniszterelnök a Magyarország prestige-án elkövetett Szerbiával szemben.

Áttér ezután belügyi politikánkra, belső bajainkra.

Pénzügyi helyzetünket súlyosnak tartja. Pénzügyi téren nagy veszélyekkel állnak szemben, mit legjobban bizonyít az, hogy mikor a pénzügyminiszter itt, tekintettel a súlyos gazdasági válságra, a földadót leakarja szállítani, ugyanakkor szomszédaink a quóta nagy mérvű fölemelését sürgetik.

Közgazdasági helyzetünk szintén igen súlyos. Egyes vidékeken a nép egyre szegényedik, ami az állami vagyon szempontjából is súlyos jelenség, mert az állam sokak keresetforrása híján, sok adóalapot veszít.

Visszafeljedésben van pénzügyi helyzetünk, vissza fejlődésben közgazdaságunk, vissza fejlődésben van közérkölesünk, nemzeti össze tartásunk. Soha oly gyenge az akaratban, s oly szét zilált a szolidaritásban nem volt, legalább hosszú idő, mint ép most: E bajokon segíteni kell. Sajnosan konstatálja, hogy határozati javaslatát, melyet annak idején az osztrák képviselőház egyhangú határozatával szemben tett e házban, a kormány visszautasította. Nem csoda ez, mert hisz a jelenlegi politika annyira tele van fictiókkal, hogy alig található benne egy-egy sziget, mely valamire való.

Volna gazdasági önállóságunk, de hát csak teoriában, mert hát minden olyan törekvést, mely gazdaságunk önállóságára vonatkozó jognak igénybe vételéről szól, a kormány mereven visszautasít. Volna önkormányzati rendszerünk, ami legszatirikusabb oldala belpolitikánknak. Az ilyen nemzet, amely csupa ilyen fictiókból áll, nem bírhat attrartio erővel. Voltaképpen nem magyar nemzeti politikát üzünk itt, hanem nemzetiségi politikát, ami hogy rosszra mutatják az eredmények, melyeket pedig nemzeti politikával könnyen el lehet háritani.

Ezzel az összezsugorított politikával sem kifelé, sem pedig befelé nem tudunk elég erőt kifejteni. Ez a politika nem annak csak egyes fragmentumával bír, s ez az oka annak aztán hogy azt a politikát csak erőszakkal, a választási szabadság elnyomásával az egyéni vélemény elhallgattatásával bírják fentartani. Amig az a kor fennállt, amig olyanok viszik a kormányt, akik annak a rendszernek a hivei, addig nem viselhetetik bizalommal az iránt, hogy a kormány a nemzet érdekeit szívén viseli, s mindaddig a költségvetést sem szavazhatja meg. (Helyeslés a bal- és szélső baloldalon).

Péchy Tamás: Ez a nemzet most már olyan apáthiában van, hogy felrázni alig lehet. De a nemzetben megvan az erő, s tenni fog tudni. Erre a nemzetre el lehet mondani: A leányzó nem halt meg, csak aluszik. Kéri a kormányt, folytasson olyan belpolitikát, mely kielégíti a nemzetet, mely bizalmat gerjeszt az intező körök iránt; kéri a kormányt, ne buzduljon fel a pillanatnyi sikereken, melyek következményei sokszor károsak, de tegyen eleget a nép-, a nemzet érdekeinek. A költségvetést nem fogadja el. (Helyeslés a bal- és szélső baloldalon).

Reiter János: A választási szabadság elnyomása, a választási visszaélések ellen szól. A törvényhatósági tisztviselők választásával foglalkozik ezután, ami teljesen a főispán akarata szerint megy végbe. Azt akarja, hogy ez az ország legyen szabad, legyen erős, de nincs bizalommal az iránt, hogy a kormány erre képes volna, miért is a költségvetést nem fogadja el. (Helyeslés a bal- és szélső balon.)

Perczel Dezső belügyminiszter: Reiter egész

beszéde folyamán egyébbel sem foglalkozott, mint a mosonmegyei alispán dolgaival, azért kötelességének tartja, hogy erre már most megtegye észrevételeit, s megjegyzi, hogy a mosonmegyei alispán ellen nem indított senki hajsztát, hanem hűtlenül kezelte az alapokat, ezért szóló fel is függesztette állásától.

Várady Károly: Közbeszól.

Elnök: Figyelmeztetem Várady képviselő urat, hogy ne szóljon mindig közbe.

Várady Károly: Köszönettel tudomásul veszem.

Elnök: És arra is figyelmeztetem, hogy az elnöki megintésre megjegyzést tenni nem szabad.

Várady Károly: Csak megköszöntem a megintést.

Elnök: Az sem szabad. (Derűtlenség.)

Perczel Dezső, belügyminiszter: Kéri a házat, hogy a mosonmegyei alispán esetéből ne csináljon indokot a törvényjavaslat el nem fogadására nézve.

Reiter János: Személyes kérdésben szól a félreértett szavait igazítja helyre.

Perczel Dezső, belügyminiszter: Felolvassa Reiter szavait, amelyek oly világosan voltak mondva, hogy azt nem érthette félre.

Reiter János: Röviden felel.

Elnök az ülést 5 perczre felfüggeszti.

TÁJÉKOZTATO.

Május

1. Megyei közigazgatási félévi d. e. 10-ór.

2. A nagyváradi szinkör megnyitása.

2. A millenniumi kiállítás ünnepélyes megnyitása Budapesten.

2. Pályázati határidő a nagyváradi tüzér laktanya építésére, d. e. 9 óráig.

3. Az ipartestület diszközgyűlése a Fekete Sasban.

7. Közigazgatási ülés a városnál, délután 3 órakor.

9. Középiskolák ezredéves ünnepélye.

9. Vivőverseny délután 6 órakor a Fekete Sasban.

10. Ezredéves hálaadó istentisztelet a nagyváradi templomokban.

12. Nagyvárad város millenniumi diszközgyűlése.

12. Biharvármegye millenniumi diszközgyűlése.

13. A biharmegyei tankerületi tanító-tesztület diszközgyűlése a megyeház nagytermében d. e. 10 órakor.

15. A biharmegyei természettudományi orvos-gyógyászati egyesület diszközgyűlése.

27. Végfolyó a Pável tüntetés ügyében.

31. Az ezredéves évforduló ünnepélye a nagyváradi jogakadémián.

Június

8. Koronázási évforduló.

8. A koronázási évforduló és törvényhatósági bandériumok felvonulása.

Szeptember

12. A városi árvaház és az állami főreáliskola ünnepélyes megnyitása.

UJDONSÁGOK.

* **Millenniumi ünnep a főgymnáziumban.**

A jászóvári prém. kanonok-rend vezetése alatt álló katolikus főgymnázium 1896. évi május hó 9-én délelőtt fél 11 órakor Nagyváradon, a főgymnasium dísztermében, a millennium alkalmából emlék-ünnepet rendez, a következő műsorral: A) fél 10 órakor a prémontreiek templomában hálaadó istentisztelet. B) fél 11 órakor a főgymnasium dísztermében: 1. Megnyitó beszéd. Tartja Kotunovits Sándor főgymnasiumi igazgató. 2. Szózat, Egressy Bénitől. Éneklí a főgymnasium vegyes énekkara. 3. Ünnepi beszéd. Mondja dr. Kolosváry Béla főgymnasium tanár. 4. Honfidal. Doppler Károlytól. Éneklí az algyimnasium háromhangu kara. 5. Árpád, írta Nagy Imre, szavalja Fráter Pál VII. oszt. tanuló. 6. Tört. Tárgyu beszéd pályanyertes mű mondja Stern Dezső VIII. oszt. tanuló. 7. Nemzeti himnus, Beliczay Gyulától. Éneklí a vegyes énekkar.

* **Eljegyzés.** Dr. Halász Elemér tiszteletbeli szolgabíró folyó hó 26-án eljegyezte dr. Balogh Elek orvos leányát Rózsikát Nagyszalontáról.

* **Hazárd játék a kath. körben.** Egyik helybeli laptársunk vasárnapi számában szenzációs és tendenciózus közleményt irt arról, hogy a kath. körben hazárd játék folyik s ebből kifolyólag affairek is keletkeztek. Elismerjük, a kör választmányát a cikkiró nem támadja meg érte, mert feltételezi, hogy nem bír tudomással a dologról, — mindazáltal nem hagyhatjuk szó nélkül. Aki a lefolyt három hónap óta, mióta megnyiták a kör helyiségei, megfordult a váradi kath. körben bizonyára meg lesz lepetve e hír hallatára, mert ott csak szórakozásból játszanak a kör tagjai. A vendégek között azonban — hallomásunk szerint — folyt néhányszor a hazárd játék, de nem a választmány beleegyezésével. Mikor a kath. vallású jogászok kérték, hogy ők is járassanak a körbe, a választmány szívesen megengedte, hogy a körnek vendégei lehessenek. Inkább ott töltsek az időt, mint a kávéházak árthatmas légkörében. Kikötötte azonban, hogy csak a kath. vallású joghallgatók járjanak. Rendőrileg nem őrizhette ellen, hogy kik járnak, de feltételezte hogy mások nem fognak oda járni, mint akiknek azt megengedték. Megtörtént hogy ilyenek is jártak s a jelen eset egyik szereplője is ilyen. Mikor az elnöknek tudomására jutott a dolog, szigorúan megtiltotta a szolgáknak hogy nekik erre kártyát adjon. Egy választmányi tag pedig mikor látta, hogy nagyobb játszanak, figyelmeztette őket, hogy ez nem járja sőt később azt is megmondta, hogy intézkedni fog, hogy többé ne történhessék. Az ifjúk az intelmet megszivlelték s azóta — tudomásunk szerint — nem is történt. A kör választmányát tehát felelőség nem terheli. A cikknak tengeccizosus, vallásunk szertartásaira irányuló megjegyzéseire nincs válaszuk. Az izléstelenység csak az íróra vet árnyat.

* **A színügyi bizottság ülése.** A színügyi bizottság folyó hó 29-én délután 3 órakor ülést tart a városház tanácstermében. Tárgy: 1. Elnök a Megyeri Dezsővel kötött szerződést bemutatja. 2. A bizottság megalakítása.

* **Hazasság.** Korda Mór folyó hó 30-ikán délután 5 órakor köt házasságot a Czion-templomban Hillinger Lipótnak, a »Fekete Sas« szaloda bérlőjének leányával Emmivel.

* **A rendőrök karkötői.** A rendőrségnél újítást hozott be Rimler Károly főkapitány. A szolgálatban levő rendőröket a város színeit viselő posztó karóvval látta el, hogy a közönség által is azonnal felismerhető legyen, melyik rendőr van szolgálatban. Ezenkívül nem árt megmagyarázni a rendőröknek, hogy ők tulajdonképen mindig kötelesek közrendészeti szempontból fellépni, ha ennek szüksége fennforog.

* **Négy öngyilkosság.** Egyszerre négy öngyilkosságról kapunk hírt. Orosházának kettő jutott a szerencsétlenekből: egy szép fiatal asszony, Muzslay Jánosné, akit a pletyka üldözött a halálba és egy Radnay Anna nevű tizenhat éves serdülő leány, aki ismeretlen okból lett öngyilkos. Az előbbi konyhakéssel elmetesztette a nyakát, a kis leány pedig felakasztotta magát. A harmadik öngyilkosság híre Békés-Csabáról jön, ahol egy ismert kávéházi szépség fogott revolvért maga ellen. De a szíve helyett tüdejét találta s így még nem halt meg. A negyedik öngyilkosságot Komlósról jelenti egy telegram, ahol Józsa János kereskedő vált meg a maga akaratából az élettől.

* **A reáliskola butorai** A kormány mindenárón Nagyvárad város nyakába akarja varrni a reáliskola felszerelésén kívül még a víz- és gázbevezetésnek tetemes költségeit is. Azonkívül törvényszéki palota emésztő gödreinek átalakítása fejében 10,000 frtot akar kipróbálni a várostól a kormány. A városi tanács igen helyesen cselekedett tegnap, mikor kimondta, hogy sem a reáliskola épületébe a víz és gáz vezeték elkészítésének költségét, sem a törvényszéki palotára a 10,000 frtot nem adja meg a város.

* **Fognak a napdíjasok.** Pár nappal ezelőtt egy cikkben foglalkoztunk a városi tanács azon tervével, hogy a városnál alkalmazott napdíjasok számát leszállítják. Tegnap ülésében tárgyalta a kérdést a tanács. Kiküldték Rágány János főszámvevőt és Bordó Ferenc tanácsost, hogy az egyes ügyosztályok-

nál vegyék fel az alkalmazott napdíjasok számát, vizsgálják meg munkakörüket s hogy kell e a mai létszám. A napdíjasok számának leszállítását nem úgy akarja a tanács keresztülvinni, hogy a jelenlegiek közül valakit elküldnének, hanem ha megüresedik egyik-másik napdíjas hely, azt nem töltik be.

* **Az új polgári iskola.** A polgári fiú iskola pompás új helyiségei a reáliskola palotájának déli részében, a szeptemberben kezdődő új tanévben nyitnának meg. A közl 10,000 frtra menő felszerelésre nézve már kiírják a pályázatot. Az épületrészbe bevezetik a vízvezetékét.

* **Öngyilkos kovácslegény.** Nagy-Létáról írja levelezőnk, hogy ott Hant György kovács segéd öngyilkosságot követett el s halva találták az uton. Revolverrel fejébe lőtt. A szerencsétlen fiatal ember testvéröccse volt Hant Frigyes nagyváradi üveg kereskedőnek. Most egy éve egyik rokona Hant József keztyűs segéd a nevenapján lőtte agyon magát. Hant György szintén a névnapját választotta ki halála idejéül. A revolverből csak egy golyó hiányzott. Öngyilkosságának okát nem is sejtik. Szorgalmas, takarékos ifjú volt, de egyszóval sokat busult.

* **Hirsch báró három milliós alapítványa.** Tokaji Nagy Lajos, Papp Zsigmond és Weinmann Fülöp budapesti kir. közjegyzők, a kik egyszersmind kir. tanácsosok, kijelentik, hogy a Hirsch báró állítólagos alapító levelének elkészítésére ők a kultuszminisztertől semmiféle megbízást nem kaptak. A három milliós alapítványról szóló hírt különben egészben megezőfolják. A félhivatalos Bud. Tud. jelenti a következőket: Az a hír, hogy Hirsch báró egy három milliós alap ügyében a magyar közoktatásügyi miniszterrel tárgyalni kezdett, nem felel meg a valóságnak.

* **Orvos választás.** A »Nagyváradi első általános munkás betegsegélyző egyesület« vasárnap töltötte be az egyleti orvos állását választás útján. Dr. Rózsa Mór ellenében orvosi karunk egyik kiváló tagját dr. Korda Kálmánt választották meg egyleti orvosnak. Az egyesület elnöksége felkéri a tagokat, hogy betegség esetén dr. Kordához (Sztarovecsky-utca) forduljanak. Új tagok felvételéhez az előzetesen szükséges vizsgálatot szintén nevezett orvos eszközli.

* **Megkerült bunda.** Négy évvel ezelőtt történt még, hogy Doszt Illés bolgár kertésztl ellop-ták az ujdonatuj szép bolgár bundáját. Nagyon sokáig kereste akkor Illés ur a szép bundát, megadott volna mindent annak, a ki előkeríti. De hiába nem találta sehol. Már már el is feledkezett róla, mikor tegnap egy falusi paraszton éppen olyat látott, mint a milyen az övé volt. Felujtalt benne a régi emlékek, a vágy, hogy a nemzeti viseletben gyönyörködhessek, közel vitte az atyafihoz. Megnézegette a bundát jobbról-balról és úgy találta, hogy éppen olyan, mint az övé volt, jobban vizsgálta, akkor meg az ismertető jelet is megtalálta rajta. A bundás így a rendőrség elé került, s ott azt vallotta, hogy már két esztendővel ezelőtt vette itt Váradon egy zsidótól. Doszt Illés abban a reményben, hogy kedves bundáját visszakapta, azzal biztatta a kapitányt, hogy egész éjjel mulatni fog. Az meg csak ráhagyta, hogy tessék.

* **Uj állatorvos.** A földmívelésügyi miniszter Soós Károly állami állatorvost Csányi Imre kerületi állami állatorvos mellé kisegítő szolgálatra egyidejűleg kirendelte.

* **A magyar hirlapirodalom 1896-ban.** A Magyar Könyvszemle közli id. Szinnyey József összeállítását hirlapirodalomunkról a millennium évében. E szerint ez év elején volt összesen 801 magyar ujság. Ezek közül politikai napilap 41, politikai hetilap 59, vegyes tartalmu képes lap 8, egyházi és iskolai lap 42, szépirodalmi és vegyes tart. lap 19, humorisztikus lap 9, szaklap 192, vidéki lapok nem politikai tartalommal 149, hirdetési lapok 10, folyóiratok 235, vegyes melléklet 37. — Az első magyar hirlap 1780. jan. 1-én jelent meg Pozsonyban (Rát Mátyás Magyar Hirmondó-ja). Budapesten 1788. okt. 8-án szerdán indult meg az első magyar rendes hirlap Magyar Mercurius címmel, hetenként kétszer járt és Packó Ferenc betűivel nyomtatott Pesten. A második lap Pes-

ten az 1806. jul 2-án keletkezett Hazai Tudósítások: szerk. Kulcsár István. Ez volt az első magyar hírlap, mely 4-rét alakban jelent meg és hosszabb életű volt. — 1780 óta összesen 3397 — 14.013 évfolyamban — hírlap és folyóirat jelent meg magyar nyelven.

A Nogáll-utcza kápolna fölszentelése.

— Saját tudósítónktól. —

Nagyvárad, április 27.

Ritkán látni ünnepet oly meghatót és lélekemelőt, amilyen az új kápolna fölszentelése volt a Nogáll-utczában; még a keményebb. s nem egyhamar lelkesülő szívek is megindultak és sok sok szem könnybe lábadt. Láttuk lélekben a százakat sőt ezeket a kiknek harmincz négy esztendeje oktatást, nevelést, segítséget, nyújtott az intézet, a kik a szegény haza jeles fiaivá, leányivá nőttek egy nagy lelkű főpap szárnyai alatt. Hol az a család ünnep, hol az az a nagy család, amelyet szentebb kötelek fűznek össze ezeknél?!

Pontban nyolcz óraker kezdette meg dr. Nogáll János fölsz. püspök az általa épített új kápolna megáldását, Kucsovsky Lajos theol. tanár czimzetes kanonok s az udvari papság és a szeminárium tanárok és előjárók végre néhány papnövendék segédlete mellett. Előbb körüljárták a bezárt és teljesen üres templomot, s a püspök meghintette azt, zsoltárok éneklése közben szentelt vízzel; majd bevonultak a templomba s az oltárnál a Mindenszentek letenyéjét énekeltek el, melynek végeztével belül is meghintették a falakat szentelt vízzel. Erre a nagy, több százra menő közönség betöltötte, mint az ár, a kápolna terjedelmes belsőjét, úgy hogy a szentmisére érkező segédlet alig tudott utat törni az oltárhoz. Dr. Nogáll János fölsz. püspök ünnepies, énekes misét tartott, szentség kitétel a fényárban uszó, virágözönbe borult oltárnál, amely tündöklő szépségében valóban tündéri látványt nyújtott. Hála-telt szívvel zengtek a növendékek s velük az egész közönség az »Óh Isten szent felségedet« kezdetű gyönyörű miseéneket s azokat a kedves Mária-énekeket; »Egek ékessége.« »Boldogasszony Anyánk.« A mise alatt megáldoztak az irgalmas nővérek, az intézet növendékei, sőt fátyolos, koszos első áldozó leánykák is jöttek az újravárosi irgalmas nővérektől. De legmeghatóbb volt a végső jelenet; midőn az elaggott főpap egészen elrészegyenve néhány szívből fakadt s bizonyára szív mélyéig hatott szót intézett az egybegyűltekhez. A beszéd körülbelül így hangzott:

Ezt az intézetet, ezt a kápolnát harmincz esztendeje építettük, alkottuk; azóta hányszor toldozgattuk, foldozgattuk, most új kápolnát emeltünk, s fölajánlottuk Jézus szentséges szívének tiszteletére, imádsására; neki Jézus szentséges szívének legyen szentelve e kápolna, e ház minden köve, minden porczikája; neki legyen szentelve, az ő imádsására, az ő szeretetére mindenki, aki ez intézetben él, aki ez intézet jótéteményét érzi, a szopós piczi gyermektől a vén megöszült, elaggott szegényig, valaki egy darab kenyéret, egy jó szót, vigasztalást, imádságot talál itt; neki legyen szentelve ez a városrész, amely úgy szívemhez nőtt, ez az egész város, és ez az egész szeretett, féltett szegény hazánk, szegény Magyarország!

Neki legyen szentelve, Jézus szentséges szívének! Kétezer év a tanuja, mennyi áldás, kegyelem áradt a kereszténység isteni művéből az emberiségre; akármennyi áradt, mind Jézus szentséges szívének véreből fakadt, folyt szerteszét; egy ezer év a tanuja e szegény hazára mennyi fényt, dicsőséget, boldogságot üdvöt derített e szent szív. Legyen hát neki szentelve minden szív!

Látom, szemetekből látom, arczotok

beszéli, szívetek érzi; ami költség, ami fáradság, ami vesződség volt, vagy áldozat, nem volt hiába, tanuim vágytok, bizonyosságot tesztek nékem róla, ti és az egész városrész, mi volt ez a hely harmincz esztendeje, és mivé lett most? Mikor Néri Sz. Fülöpöt fölkereste Róma szegény elhagyatott népe, hogy köszönetet mondjon neki a sok jóért, melylyel az apostoli férfiú elárasztotta őket, kinevette, a maga módja szerint kinevette a hálálkodókat. Jertek csak, ugymond, megmondom, megmutatom nektek, kinek köszönjétek, kinek hálálkodjatok azért, ami jóban részetek volt. Odavezete őket a talernákulumhoz, az oltári szentséghez. Én se tehetek mást, én is azt mondom nektek, ami oltalom, ami ápolás, mindennapi kenyér, ami oktatás és vigasztalás, ami szent érzelem fakadt szívetekben neki köszönjétek itt az oltári szentségben rejlő Jézusnak, az ő szentséges szívének! Nem kérek egyebet akár élek, akár halok, nem mondhatok egyebet, szeressétek mind Jézus szentséges szívet! Az Atyának, Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében. Amen.

* * *

Az ünnepélynek díszes, előkelő közönség volt tanuja, különösen olyanok, akiknek részük volt az új istenháza alkotásában, fölékesítésében. A hölgyközönség köréből ott láttuk Báró Gerliczy Félixné, sz. Kornis Lujza grófnőt, Podmaniczky Emma baroneszet, ifj. Rimanóczy Kálmánét, Harmathy Károlynét, özv. Személyi Kálmánét, Sebő Pálnét, Grunwald Henriknét, Kunyhossy Jánosné. A férfiközönség köréből: Géczy Lajost, ifj. Rimanóczy Kálmánt, Aggházy Gyulát (miniszteriumi számvevő), Stark Gyulát, Böszörményi Gézá, Tóth Mártont, Dencs János esperes plébánost, Podhraczy Rezsőt, Láday Kázmért, Novotny Alfonzot, Brösztel Lajost, Körössy Endrét, Léky Kornélt és sok mást. Az ünnepélynek tíz óra tájban lett vége, mely után még sokan szentmisét mondtak az új szentélyben.

Lapunk egyes számai a következő újságokban kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése Fő-utcza,
Sonneuwirth-féle bazárban Fő-utcza,
Kádár és Kiss cégnél Kishid-fő,
Kutasi D. papirkereskedésében Uri-utcza,
Pauker Dániel papirkereskedésében Kis-piac,
Reich Sándor vegyeskereskedésében Szent-János-utcza,
Mezey János fűszerkereskedésében Körös-utcza-
Frankl Mari tőzsde és hírlapelárusító Kereskedelmi csarnok palota Nagypiac.
M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-utcza.
Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadtnak.

EGYLET.

A Gyermekbarát-egylet ülése. A gyermekbarát-egylet választmánya tegnap vasárnap délelőtt 11 óraker a városháza tanácsstermben ülést tartott Ritoók Zsigmond kir. táblai elnök elnöklése alatt jelen voltak: K. Nagy Sándor egyleti titkár, Ritoók Zsigmondné, Sal Ferenczné, Rechtené-Bauer Zsófia, ifj. Schwartz Abrahamné, Huzella Gyuláné, Sal Ferenc kir. tan. polgármester, dr. Gyémánt Jenő egyleti pénztáros, Hegedüs Géza, Glatz Antal, Farkas Izidor, N. Justh Sándor, Wallaschek Venczel. A választmányi ülés első tárgya a pénztári jelentés volt. Pénztárnok felolvasta a bevételek és kiadások jegyzékét, melyet a választmány tudomásul vett.

Az egylet 94 szegény gyermeket élelmezett és szállásolt el az idényben. Az alapítvány összeg 8025 frt 10 krt tesz ki; kezelésével, a kamatos kamatok bejegyzésével a pénztárnok

bizatik meg. Hegedüs Géza indítványára a választmány elhatározza, hogy a csizmakat anyagi szempontból még a nyár folyamán fogja elkészíttetni s fölkeri az elnökséget, hogy ezeknek az elhelyezéséről a kiosztásig gondoskodják. A nemesszívű adakozásokért az egylet az elnök indítványára jegyzőkönyvíleg fejezi ki köszönetét. Ritoók Zsigmond elnök jelzi, hogy az egylet működésének időszaka, mely áldásos eredményben teljesen megfelelt a múlt éveknek a jelen választmányi gyűléssel befejezettnek tekinthető s így az egylet működése ez év őszéig szünetelni fog. A gyűlés fél 12 óraker véget ért.

A »Polgári Kör« közgyűlése.

A nagyváradai »Polgári Kör« vasárnap tartotta közgyűlését, Mezey Mihály elnöklése alatt.

A választmány évi jelentése volt az első tárgy. A jelentésből kiemeljük a következőket. A kör tagjainak száma 358. Az 1895. évben a bevétel 3162 frt, a kiadás 3160 frt; a vagyon mérleg szerint 4066 frt 69 kr értékkel szemben 2317 frt 47 kr teher áll, s így a kör tiszta vagyona 1749 frt 22 kr.

A jelentést tudomásul vették s a felmentvényt megadták.

Az 1896. évre a költségvetést 3750 frt szükséglettel szemben ugyanennyi bevétellel állapították meg.

A Krikkay József halálával megüresedett egy választmányi tagságra Jellinek Ferenczet választották be a választmányba.

Mezey Mihály köszönetet mond a megjelent tagoknak és megemlékezvén arról, hogy a »Polgári kör« az eléje tűzött társadalmi feladatoknak mindég megfelelt; indítványozza, hogy hazánk ezredéves ünnepéje felett érzett örömeinek jegyzőkönyvében adjon kifejezést.

Az indítványt lelkes éljenzéssel fogadták s ezzel az ülés véget ért.

Elnök-válság a velencei népkörben.

A v. velencei Népkör elnöke: Marx Ferenc, mint már említettük, állásáról leköszönt. Az elnökségre a választmány dr. Moskovits József törvényhatósági bizottsági tagot óhajta megnyerni. Vasárnap Rácz Jakab, Jablonszky Emil, Novák Bogdán, Horváth Géza és Istvánffy József tagokból álló küldöttség tiszteleggett dr. Moskovitsnál s felkeri a Népkör elnökségének elfogadására. Dr. Moskovits József eleintén vonakodott az elnökséget elfogadni, de a küldöttség kérelmének engedve, kijelentette, hogy a Népkör elnökségét elfogadja s legjobb akarattal igyekszik a negyedszázad óta fennálló egylet felvirágoztatásán.

A b. Hirsch-egylet megalakulása. A Báró Hirsch Mór-egylet, mely ingyen orvosi- és betegsegélyt, ingyen gyógyszeret, és biztosítási összeget nyújt tagjainak s mely b. Hirsch Mór halála daczára is folytatja működését, folyó hó 26-án alakította meg nagyváradai fiókját, melynek már 300 tagja van. A népes gyűlést dr. Devecseri Károly, az egylet ügyésze nyitotta meg. melegen emlékezvén meg az egylet elhalt védnökéről: br. Hirschról. Aztán ajánlatára egyhangulag, felkiáltással dr. Adorján Armin fiatal ügyvédet. választották meg nagyváradai elnöké. Az új elnökért dr. Weisz Márton, egyleti orvos vezetése alatt 5 tagu küldöttség ment, és amikor a gyűlésen megjelent, éljenekkel fogadták. Devecseri tudatta a megválasztást, mire dr. Adorján Armi elnök válaszolt s a tagok támogatását kérte. A többi tisztviselők lettek: Rácz Jakab és Lövy J. József alelnökök, Jablonszky Emil és Rosenbaum V. Vilmos ellenőrök, Ke-I. Lajos, Polgári József, Mihályi Ferenc. Mendli Gyula, Purda Imre és Breuer József betegfelügyelők. Miután még dr. Adorján Armin elnök köszönetét mondott dr. Devecseri ügyésznek és Engel felügyelőnek a megjelenésért, a gyűlés véget ért.

A kereskedelmi kóroda egylet évi közgyűlése.

A nagyváradai kereskedelmi kóroda egylet vasárnapi közgyűlésén szép számmal voltak jelen. A közgyűlést Jankó József elnök vezette.

A megnyitó után Fuszek Lajos titkár felolvasta az elnöki jelentést, az egylet múlt évi működéséről.

A zárszámadás szerint az 1895. évben 1824 frt 27 kr. bevétele, 1784 frt 58 kr. kiadása volt az egyletnek. Az 1896 évre a költségvetést 1404 frt bevétellel s 1760 frt 31 kr kiadással állapították meg.

Az orvosi jelentés szerint a lefolyt évben 137 kóros eset kezeltetett, a kórodában 14 beteg feküdt, kik mindnyájan szerencsésen meggyógyultak. Az egylet 28 évi fennállása óta különben 3460 betegedési eset fordult elő, melyekben csak 16 végződött halállal.

A jelentések tudomásul vétele és a felmértvények megadása után a megüresedett igazgatósági póttagokra megválasztott Balogh Vilmos, a felügyelő bizottság tagjai lettek Steiner M. Albert, Kiss Károly, Mihály Jenő, Janky Antal, Fleischhacker Hugó, Jakab Emil.

Ezzel az ülés véget ér.

Irodalom és művészet.

— **Hírek a szinkörből.** Csak néhány nap választ már el bennünket a szinkör megnyitásától. A társulatnak néhány tagja megérkezett városunkba, a többiek pedig elsején érkeznek meg. A bérletek is gyűlnek már és május másodikán ki is adják a bérleti jegyeket. Az időnyt, miként már megirtuk »Bánk bán«-nal kezdik meg szombaton. Az első hét műsorának legérdekesebb két előadása lesz Dumosnak »A n ő k b a r á t j a« című szindarabja, a melyet Nagyváradon ezuttal először adnak elő. A főszerepeket benne Megyeri és Cserni Bert a játszik. Felelevenítik a »Nebánt virág«-ot is, mely már két év óta nem került színre Nagyváradon. A millenáris diszeloadás május 10-kén lesz, a mikor E. Kovács Gyula saját szerzeményű ünnepi prologját fogja elszavalni, utána pedig színre kerül szigligetinek »Álmos és Árpád« című színműve Erkel Ferenc zenéjével. Végül pedig történelmi tablót mutatnak be.

— **Magyar Gazdák Szemléje** címmel már ujesztendő óta egy közgazdasági revue jelenik meg Budapesten, melyet a Magyar Gazdaszövetség ad ki és Bernát István szerkeszt. E folyóiratnak áprilisi száma fekszik most előttünk, érdekes és figyelemre méltó tartalommal. Bevezető cikke nagy szakértelemmel polemizál Bekics Gusztáv miniszteri tanácsos ismeretes röpiratával, a magyar faj terjeszkedéséről és nemzeti konszolidációról, különös tekintettel a mezőgazdaságra, birtokviszonyokra és a népesedésre. Cikkiró igazat ad Bekicsnek, hogy körültekintő agrárpolitika nélkül, a merkantilizmus Potemkin-falvai daczára is, el fog pusztulni az ország s hogy az eddig követett földbirtokpolitikának komoly nemzeti veszedelem gyanánt jelentkező eredményei vannak. Statisztikai adatokkal mutatja ki azonban, mennyire téves Bekicsnek ama konkluziója, hogy a kötött birtokok százalékaának növekedése egyértelmű lenne a születési százalék apadásával s a hivatalos »Statisztikai Évkönyv« adataival igazolja, hogy ama megyék közül, a hol a magyarság a népesség abszolút többségét képezi, több mint fele meghaladta a rendes születési átlagot. Józan birtokpolitika kell — ugymond — melynek azonban ne az legyen a célja, hogy új kis- és középirtokot teremtsen, hanem mindenekelőtt az, hogy a meglévőök fenmaradását biztosítsa. Egy másik cikk az általános gazdasági válság és a buza árnyatlásának okaival foglalkozik, részletesen ismertve a 70-es évek válságát, a magyar buzatermés és jövedelmezőségének negyvenévi tanulságait, a tőkeszaporodást, az aranyvaluta befolyását a buzaárak, Magyarország valuta-viszonyait, az arany és ezüst világmennyiségét stb. Pólya Jakab egy harmadik cikkben az osztrák adóreformról ir tanulmányt, mely a pénzügyminiszteriumban május első felében megtartandó adószaktanácskozások alkalmából különösen időszerű. A folyóirat ismerteti ezenkívül a porosz központi szövetkezeti pénztár intéz-

ményét, mely a kisbirtokosok és kisparosok hitelszükségeit van hivatva kielégíteni. Az intézmény törvényen alapszik, melyet a porosz képviselőház három hónap alatt hozott meg. Az állam maga 5 millió márka alaptőkével járult az alaptőkéhez. Végül a földművelési költségvetés képviselőházi vitáját közli a füzet kiadványában, a rendes rovatokban pedig beszámol az elmúlt hónap nevezetesebb közgazdasági eseményeiről, a megjelent gazdasági irodalmi művekről stb. A Magyar Gazdaszövetség, mely Károlyi Sándor gróf elnöke alatt most szerveződik a fővárosban, a folyóiratot tagilletmény-kép ingyen küldi mindazoknak, a kik a szövetség rendes tagjainak sorába lépnek Évi tagdíj 6 frt, mely összeg Magyar Gazdaszövetség szervező irodája címére (Budapest, Üllői-ut 25., Köztelek) küldendő.

— **Magyar Sion.** Egyházirodalmi havi folyóirat negyedik füzetét most jelent meg etartalommal: Szent-István-társulati megnyitó beszéde a Primás 6 Emjának. Az agrárszociálizmus és az egyház. Dr. T. Vargha Dezsőtől. Simor János szobra az esztergomi székesegyházban Dr. Kereszty Viktortól. Simor János biborok, mint egyházi szónok. Kudora Jánostól. A kongrua gyakorlatban. Viszola József Károlytól. Irodalom és művészet: Stilger Jos: Kleines Ablassbuch. Ism. Dr. Pethő. — Kaposi és Klinda: Nyugalmas órák. Ism. Dr. Kereszty Viktor. — Bellovacus: Msgr. Füzet. Ism. Liberius. — Krier Bernát: Az udvariasság. Ism. Dr. Anháupel György. — P. Menyháth S. J. (kiadta Fényi S. J.) Meteorologische Beobachtungen. Ism. Dr. Pethő.

— **Ifjusági iratok.** A szent-István-társulat a millennium alkalmából az ifjuság számára három könyvecskét boesított közre, melyek közül kettő az ifjak tudás vágyának kielégítését célozza, a harmadik pedig szórakoztatásra van szánva. A három kötet a következő: 1. »A magyar történet századai.« Irta: Lőrincz Gyula főgymn. tanár. Rövid vonásokban, a serdülő ifjuság felfogásához alkalmazkodva, vonzóan írja le a magyar nemzet történetét azon időponttól kezdve, amidőn Árpád hadai elén megjelenik az új ruhában, egész napjainkig. A szöveget a csinos képek illusztrálják. 2. A másik könyvecskét Pintér K. kegyesr. tanár írta »Irodalmunk a millenniumig« címmel, melyben a magyar irodalom fejlődését ismerteti, különösen sulyt fektetve annak főbb mozzanataira, és nevesebb művelőkre. Érdekes teszi a könyvecskét, hogy nevesebb íróinknak élethű arcképe van benne közölve. 3. »Millenniumi emlékkönyv.« — a címe a harmadiknak. Költeményeket, történelmi és szépirodalmi elbeszéléseket tartalmaz az ifjuság számára. Mindhárom könyv izléses vászonkötésben jelent meg. Ára egyegy kötetnek 80 kr. kaphatók. Szt. István társulatnál.

— **Vezérkönyvecske a katolikus fiú- és leányiskolákban tartandó ezredévi ünnepségekre.** Összeállította: a »Népevelő« szerkesztősege. Kiadja a Szent-István-Társulat. 4 iv, két képpel diszítve. Tartalmazza az ünnep tárgysorozatát, az ünnepre szánt beszédeket, előadásokat, imát és költeményeket, az utóbbiakat igen dus választékban. A csinos és tartalmas füzet az ünnepség emlékkönyvéül is szolgál. Ára 12 kr., legkevesebb 25 példány megrendelésénél példánya 10 kr. Kapható: Budapest. Királyi Pál-utca, 13 szám.

Igazságszolgáltatás.

Törvényszéki tárgyalások. A nagyváradi királyi törvényszék ma Nagy József elnöke alatt nyilvános ülést tart, melyen a következő ügyek kerülnek végtárgyalás alá.

Parag Stefán és társa zsarolás büntette. Buda Juon idegen vagyon szándékos rongálásának vétsége.

Kiss József súlyos testi sértés büntette. Goldberger Józsefné hatóság elleni erőszak büntette.

Kotmár János súlyos testi sértés büntette.

S P O R T.

A tornaversenyek rendező bizottságának gyűlése.

A tavalyi kerületi tornaverseny rendezőbizottsága vasárnap e hó 26-án tartotta meg beszámoló gyűlését. A gyűlésen Beöthy László dr. főispán elnökelt. Jelen voltak:

Sal Ferenc kir. tan. polgármester, Mezey Mihály kir. közjegyző, des Echerolles Krusper Sándor, dr. Bozóky Alajos, Busch Dávid, Kotonovits Sándor, Stark Gyula, Szmelka L. Ödön, bizottsági jegyző, Beke Boldizsár.

Dr. Beöthy László üdvözli a megjelenteket és kijelenti, hogy a gyűlés egybehívását azért tartotta szükségesnek, mert a pénzkézeli bizottság elnöke: Mezei Mihály betérjesztette a számadást, a rendező bizottság összes tagjait azért nem hívta meg, mert az ügy tulajdonképpen ugys csak a végrehajtó bizottság elé tartozik.

A bizottság a számadást tudomásul veszi és Mezei Mihálynak köszönetet szavaz.

Szmelka Ödön felolvassa a mult gyűlés jegyzőkönyvét és a végrehajtó bizottság jelentését, a mit szintén tudomásul vesznek.

Végül dr. Beöthy László köszönetet mond a rendezőbizottságnak fáradságáért, Sal Ferenc indítványára pedig a gyűlés az elnöknek fejezi ki elismerését azon buzgalmaért, a melylyel a versenyek rendezésében mindenütt előljárt.

A gyulai löverseny. A gyulai millenáris löverseny iránt nagy az érdeklődés Békésmegye és a szomszéd megyék gazdái között. Az előkészületeket már bevégezték, a pálya is készen várja a verseny napját, május 12-két. Pozitív nevezések május első napjaira várhatók, s a verseny rendezője Dániel Lajos megyei főszámvevőhöz intézett nagyszámu kérdészködésekéből következtetve, szép eredmény várható a nevezésekre. A verseny szünetei alatt az aradi 33-ik ezred zenekara fog játszani. A hölgyek díjára szép eredménnyel gyűjtenek, emléktárgyak ezerszáz korona értékű lesz. Az ügétő-verseny első díja, hasonlóképpen valószínűleg tiszteletdíjjá alakul.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1895. október 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.

Püspökladány-Budapest felé gyorsvonal 8⁴³ regg., 2²⁶ éjjel, személyvonal 11³² d. e., 2²² d. u., 11⁰⁴ éjjel.

Kolozsvár felé gyorsvonal 7¹⁵ este, 2³⁰ éjjel, vegyesvonal 12⁰⁶ d. u., személyv. 3⁵⁸ délután, 2⁰⁶ éjjel.

Csaba-Arad-Szeged felé személyvonal 10³⁰ d. e., 4²⁵ d. u., vegyesvonal 7³⁰ este.

Belényes-Vaskó felé vegyesvonal 4³⁵ reggel, 1⁴³ d. u.

Érmihályfalva felé vegyesvonal 6⁴⁵ r., 4³⁵ d. u.

Ösi-Kót-Gyoma felé személyvonal 6⁵⁵ r., vegyesvonal 2⁴⁰ d. u.

Vonat érkezik Nagyváradra.

Budapest-Püspökladány felől gyorsvonal 7⁰⁸ este, 2¹² éjjel, vegyesvonal 7¹⁵ r., személyvonal 3⁴³ d. u., 1⁴⁸ éjjel.

Kolozsvár felől gyorsvonal 8³⁸ regg., 2¹⁹ éjjel, vegyesvonal 8 r., személyvonal 11¹⁷ d. e. 10¹⁴ éjjel.

Arad-Szeged-Csaba felől vegyesvonal 8³⁰ r., személyvonal 9³³ d. e., 5³⁰ d. u.

Vaskó - Belényes felől vegyesvonal 11⁰⁵ d. e., 9⁰⁹ este.

Érmihályfalva felől vegyesvonal 8¹⁰ r., 9¹⁴ este

Gyoma-Kót-Ösi felől vegyesvonal 10⁰⁵ d. e., személyvonal 8 este

Ezredéves kiállítás.

Művészestély az ünnepek csarnokában. Május 7-én csütörtökön lesz az első nagy hangverseny a kiállítási ünnepek csarnokában. A művészestélyen, amelyen egyszersmind az ünnepek csarnokának felavatása lesz, elsőrendű művészek fognak közreműködni s kizárólag magyar zeneszerzők művei kerülnek előadásra. Belépő díjak nem lesznek, hanem csakis meghívott vendégek lesznek a hangversenyen. Akik igényt tartanak meghívásra, már most jelentkezhetnek a hangverseny rendezőjénél, a Rózsavölgyi és társa udvari zeneműkiadó cégégnél, a Művészeti Lapok kiadójánál. Kristóf-tér 3. szám.

A fruska-gorai szerb kolostorok a kiállításon. Ma reggel a keleti pályaudvarra nagy sor láda érkezett, telve műkincsekkel és történelmi régiségekkel a küldeményt P l a v s i c A Nokola, az érseki kereskedelmi kamara titkára kísérte, aki a műtárgyakat B r a n k o v i c s szerb patriarcha külön engedelmével szemelte ki és gyűjtötte össze a Fruska Gora tizenkét

szerb kolostorában és a karlóczai székesegyházban. Az ötmétermázsát nyomó kincseket még a horvát országos kormány egy hivatalnok és több örző szolgája kísérte akiknek a felügyelete alatt azonnal elszállították a vaszerkezettel épített pompás horvát műcsarnokba. A nagyobbára bizancki és ó-szerb izlésű egyházi műtárgyak, amelyek nagy részben először kerülnek most kiállításra, bő tanulmány anyagot adnak majd a művészet történelem művelőinek.

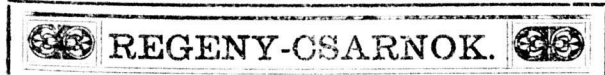
A külföldi sajtó a megnyitáson. Az ezredéves kiállítás igazgatósága a Rákosi Jenő elnöklete alatt alakított bizottság véleményének meghallgatása után mint egy ötszáz előkelő külföldi hírlaphoz intézett meghívót az ezredéves ünnepekre. B á n f f y báró miniszterelnök és D á n i e l Ernő kereskedelmi miniszter nevében. Számos előkelő külföldi lap már előzetesen jelentette volt be képviselőjét, vagy adatokat kért volt hosszabb cikkekre így pl. legújabbban a Gartenlaube, a Monde Illustré, Frank Leslie stb.

Az itt említett meghívó folytán eddigél 120 előkelő hírlap jelentette be képviselőjét az ezredéves ünnepekre. Számos lap részéről a főszerkesztők jelentkeztek, sok esetben lelkes kísérő levelekben, nevezetesen az olasz lapok, a párisi »Cocarde« több romániai lap. Így pl. Rumánia legrégebbi és legelőkelőbb lapját, a »Rumanulu-t« Vintila. C. A. R o s e t t i a legnagyobb román állam férfi fia, személyesen fogja képviselni, hogy olvasóit pontosan és részre hajlatlanul értesítse. Eddigél a következő városokból vannak bejelentve hírlapírók:

Zágráb (:7.). Eszék (:2), Bosznia-Herzegovinából: Scrajevo (4), Mostár (1). Ausztriából Bécs (18) Lemberg (10) Teschen (2) Triest (2). Innsbruck (2) Teplicz, Olmütz, Grác, Brünn Prága, Krakó, Tropa.

Németországból. Berlin (14, itt köztük a a Kleines Journal-tól Stettenheim Gyula, a Berliner Börsen-Courier, a Berl. Tagblatt, a Reichsbote, Gegenwart, Fremdenblatta, Deutsche Zeitung); München (:Allgemeine Zeitung, Neueste Nachrichten stb.); Lipse az Illustrierte Zeitung két rajzolója, az Über Land und Meer két rajzolója. Breslau, (:Schlesische Zeitung); Mainz, Stuttgart (a Wom Fels cum Meer rajzolója). Wiesbaden Lubeck, Augsburg, Hamburg, Drezad: Köln (:Kölnische Zeitung);

Amerikából: New-York. Franciaországból (a párisi L. Illustration két rajzolója a Journal des Débats stb.); Angolországból a Reuter-ügynökség a Daily Telegraph. Olaszországból (a római Riforma, Tribuna, Popolo Romano, L'Italie, a fiórenzi La-Nazione és egy palerói lap) Dániából 2 koppenhágai; Hollandiából egy hágai, Svédországból egy stockholmi Norvégiaiból, christiánia. Svájciból egy Szt. Gallen, egy freiburgi és egy veveyei lap, Oroszországból három nagyvarsói lap, a Keletről egy sophiai, 4 bukaresti és négy konstantinápolyi lap.

Tom és én.

Irtá: I. van Woude. 7

Anyám nagyon is helyén valónak találja, hogy elmenjek oda, mert Brinio öröksége borzasztóan lehet bebutorozva. Az öreg Van Borne uram ugyan megvette az egész berendezést is, de a butorok legnagyobb részét a padlásra vagy félre eső szobákba rakatta, a lakószobákat pedig megtöltötte otromba, régi divatu butoraival, melyeket paraszt birtokáról hozott. Ezt a nagynénitől tudtam meg és Tom is kitől ezt észrevétlenül megtudakoltam, megerősített.

»Ha egybekeltünk, mindent egészen kényelmesen kell elrendezned,« mondotta még nem régen a szokott modorával. Ee anyám azt hiszi, hogy jobb mindezt már most megtenni, úgy legalább minden rendben lesz, ha bevonulok.

Tom úgy látszik tetszik mindenkinek. Adele csiszolatlan gyémántnak mondja, a mama pedig »coeur d'or«-nak; azután sokat beszélnek — különösen atyám — »a jó gyerek«-

ről. — a »kedves fiatal ember«-ről — »a legjobb Borne«-ről! Jaj! csak egyszer olvashatnék a sziveikben! Valjon távollétemben hogyan nyilatkoznak róla? Ezt a kérdést már százszor feltettem magamnak. Tom gazdag és azt hiszem, hogy ez vesztegette meg az öregeket; de mégis van valami barátságos elnevezéseikben, a mi mutatja, hogy nem becsülik sokra. Nem azért, mintha valamit lehetne róla mondani, vagy mintha nem volna eléggé férfias, hanem mivel nem eléggé világi ember.

És csakugyan ő nem az. Ha utazásokat tett, úgy sohasem tette azért, hogy a fürdőhelyeken csavarogjon vagy pedig összehasonlítsa a berlini és bécsi színházakat, hanem tisztán a föld és kert műveléseinek érdekében. A vaj elkészítése vegett Dániában, a turó elkészítése végett a Vogezekekben volt; Angliában azért volt, hogy megtekintse a gazdasági eszközök gyárait és megbámulja a walesi herceg shorthon-juhait és Amerikába azért utazott, hogy az orchideák új fajait beszeresse. De nem hiszem, hogy mindezek mellett vajmi nagyon megtetszettek neki a társadalmi formások, mert ha nem is vonja ki magát teljesen alóluk, de mégis a legnagyobb megvetést tanúsítja »a túlzott formások« iránt, a melyeknek mi Hágában hódolunk, a miként ő ezeket elnevezi.

Tegnap atyám és közte e felett beszélgetés keletkezett. Tom az alázkodások, hamis mosolyokat férfiatlan és nevetséges dolognak mondotta; atyám pedig, a ki teljesen homme du monde, azt mondta, hogy a mai társadalmunk inkább megbocsájtja az erény és erkölcs ellen elkövetett bűnöket, mint a formások ellen elkövetett hibákat; ez olyan állítás volt, mely Tomot annyira felizgatta, hogy felugrott és fellökte a széket.

Láttam hogyan dagadnak meg homlokán az erek és féltem valami komoly kitöréstől, de szeliden »bocsánatot!« kérve a mamától, a kinek ruháján feküdt a szék támlája, felemelte a széket és az ablakhoz lépett a nélkül, hogy atyámnak felelt volna.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A »Budapest« vízrebocsájtása.

Triest, április. 27. (saj. tud. táv.) Ma történt a »Budapest« hajónak ünnepélyes vízrebocsájtása. A keresztanyaságot Mária Valeria főhercegnő vállalta el és helyette Széchenyiné szül. Andrassy Mária grófnő jelent meg. Az ünnepélyen ott voltak Triest összes előkelőségei és ezenkívül számos küldöttség.

A szultán küldöttei Budapesten.

Budapest, ápril 27. (Saját tud. táv.) A szultán két küldötte Adjutant major S. Hakkí és Capitány d' Artilleria M. Vehbi, a kik a millenáris kiállításra szánt tárgyakat hozták el a török fővárosból, tegnap körutat tettek fővárosunkban. A főváros nagyon tetszett nekik s különösen az új parlamenti palotát mondták szépnek. Onnan Kellner S. igazgató vezetése mellett kimentek Konstantinápolyba. A török nemzeti lobogó szerfelett megörvendeztette őket. Egész estig ott időztek a telepen, melynek törökös berendezését nem tudták eléggé dicserni. A török vendégek még néhány napig a fővárosban maradnak.

Sajtóper a Herkópáter ellen.

Budapest, április, 27 (saj. tud. táv.) A »Herkópáter« című élelzapban egy vers jelent meg »Dal a zsidókról« címmel. A főügyesség ezért sajtóper indított a szerző G á s p á r Imre és a lap felelős szerkesztője, M a r k o s Gyula ellen. E perben ma tartották meg a tárgyalást és az esküdszék mind a két vádlottat egyhangulag felmentette.

Közgazdaság.

Magyar Birtokpolitika.*

A legutóbbi napokban két rópirat került kezeink közé. Czelban és irányban nagyon eltérnek ugyan egymástól, mindamellett van benső rokonság köztük, a melyet örömmel emelünk ki, mint eszméink hódító erejének egyik szülő jelét. Az egyik** jóformán a napi politika kérdései közt vész el, a másik*** melyet Bekcsics Gusztáv, ez időszert a miniszterelnöknek egyik tanácsosa bocsátott a magyar közönség elé, igyekszik mélyebbre hatolni és mindenek felett azt hangoztatja, hogy egészséges birtokpolitika nélkül nincsen számunkra haladás és elborul a jövő. — A közös érintkezési pont, mely ezen két rópiratot összekapcsolja, az a meggyőződés, mely mindkettőben felszínre jut, hogy t. i. az okos agrárpolitika nélkül homokra épülnek alkotásaink.

A konzervatív rópirat szerzője, mint mondtuk, nem foglalkozik bővebben ezen kérdésekkel, azonban a kiinduló pontja mégis az, hogy józan és igazán magyar politikának támasza és alapja csakis a — falu — lehet. A nagy ingó tőke, a nemzetközi ipar és kereskedés az ellenkező iránynak szolgál, a földbirtok, a haza földje, a mi kiapadhatlan erőforrásunk. Az eddigi politika nem sokat törődött a falukkal, a városokban, az ipar központjaiban vetette meg lábát: — a birtokos osztályt engedte pusztulni, a föld népét elviselhetetlen adóteherrel sújtotta. Pedig a termelő népességnek több mint 60%-a a mezőgazdaságnak és a mezőgazdaságból él, nagyrészt falun lakik. Mindamellett a nép, mely a haza földjét véres verejtékével munkálja, a józan életű, takarékos, romlatlan nép, melynek őseréjét a rothadó század meg nem rontá, a mai politikuskok szemében csak akkor számít, ha adót fizet. S emellett az agrárizmus a mai politikuskok előtt bűn, s ha valakit le akarnak járatni, ráfogják, hogy feltűnően pártolja a földnek népet, pedig olyan földmivelő országban, mint hazánk, a földet meg nem becsülni annyit, mintha az angol lenézné a tengert; melynek világhatalmi állását köszönheti.****

Körülbelül ugyanez a felfogás nyilatkozik, bár más formában Bekcsics művében is. De ennek szerzője nem áll meg ott, a hol megáll az előbbi füzetnek írója. Az egyszer felkapott eszmét tovább fejti, többoldaluan tárgyalja és eléggé szereti az igazságot arrandéve, hogy a kínálkozó következtetéseknek legalább egy részét a maga javára belőlük levonja. A műben van élet, elevenség. A statisztikai adatok dacsára sem unalmas és végső következtése az, mi a miénk is, hogy t. i. a körültekintő agrárpolitika nélkül a merkantilizmus Potemkin falvai daczára is el fog pusztulni az ország.

Szerinte a magyar nemzet politikájának főadata nemzedékeken keresztül a magyar nemzetiségeknek assimilációja lesz, ennek az assimilációnak egyik eszközét a magyar parasztság képezi, a mely — fokozatos szaporodást feltételezve — be fog nyomulni azon vidékre, ahol az idegen ajku nemzetiségek laknak, magával viszi ideáljait, törekvéseit és a hazafias érzelmeket, uralkodóvá teszi ott is, ahol az előtt azokról alig volt szó. Ennek a szaporodásnak azonban a legutóbbi évek nem kedveznek. A követett földbirtok-politikának, mely a kötött birtokokat nagymértékben szaporította, komoly, nemzeti veszedelem gyanánt jelentkező eredményei vannak. A középbirtok elpusztul és ennek pusztulása társadalmi és politikai egyensúlyunk megbillenését, sőt politikai életünk hanyatlását vonja maga után. Nagyobb baj azonban az, hogy épen a kötött birtoknak feltűnő szaporítása mellett a magyar parasztság szaporodása kezd megállani. sőt ittstott visszacsúszást mutat. Ezt az állítást Bekcsics statisztikai adatokkal igyekszik bizonyítani és kimondja a merész következtetést (48 lapon), hogy a kötött birtokok százalékanak növekedése már

* A Magyar Gazdák Szemléjéből.

** A liberális párt bukása. Irtá egy Conservatív. Wien, Carl Konegen, 1896

*** A magyar faj terjeszkedése és nemzeti consolídációk, különös tekintettel a mezőgazdaságra, birtokviszonyokra és a népesedésre. Budapest, 1896. Athenaeum.

**** 5—9. lapokon.

egyértelművé kezd lenni a születési százalékok apadásával. Már is jelentkezik az a tünet, hogy minél nagyobb valamely vidéken a kötött birtokok százaléka; rendszeren annál kevesebb a születés.

Itt — így kiált fel — segítség nem várható sem párt-, sem semmiféle más politikától, sem közigazgatási, sem parlamenti reform nem szüntetheti meg ez aggasztó jelenségeket, itt esakis mélyreható földbirtok-politika segíthet. Mindamellett nem indít háborút a hitbizományok ellen, az a mai viszonyok mellett nem volna okos. Azonban a magyar földbirtokpolitikát úgy képzeli, hogy a községi birtokok parcelláztatván, parasztnak adassanak át. — Ugyanez áll a kincstári birtokokra vonatkozólag is. Ha ez a munka el lesz végezve, a magán jellegű, de nem kötött nagybirtokokra kerül a sor, ha t. i. azoknak urai kártalanítás mellett önként átadják birtokaikat a nemzeti célra.

A hitbizományokat s egyáltalában a nagybirtokokat át kell telepíteni az ország határaitól ahol különösen az erdőterület a tulnyomó. Ily viszonyok közt reméli Beksics, hogy megváltozik a világ, biztos alapokra helyezkedik fejlődésünk, vagy pedig nem lesz consolidált magyar nemzet és nemzeti állam!

A magyar mezőgazdaságnak s a vele falkozó népességnek mai helyzete teljesen okadatolja, ha kutatjuk azokat az okokat, melyek a bajokat előidézték és megvizsgáljuk azt is, minő orvosszerekkel lehetne a bajokon segíteni, ennek a vizsgálatnak azonban pontosnak, behatónak kell lenni. Ki kell terjeszkedni a tárgy részleteire, a problema minden ágára. A tárgyalat füzet nem teszi ezt s azok az adatok, melyeket fölhoz, a legkedvezőbb esetben sem bizonyítanak mást mint, hogy vannak megyék, a hol a születések %-a leszáll s ezen megyékben a kötött birtok igen magas %-át teszi ki a földbirtoknak. Azt azonban, hogy az első tény következménye volna a kötött birtokok emelkedésének, nem látjuk bizonyítva sehol.

Bővebben megvizsgálva azonban a felhozott statisztikai adatokat, be fogjuk látni, hogy azok épen nem bizonyítják azt, amit a művégső eredménye gyanánt kiemeltünk.

Ez adatok a következők:

Baranyamegye 39.89% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 34.0% születés 1891-ik évben.

Nyitra 24.03% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 45.7% születés 1891. évben.

Somogy 30.43% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 38.0% születés 1891-ik évben.

J.-N.-K.-Szolnok megye 17.81% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 44.0% születés 1891-ik évben.

Veszprém 31.77% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 38.4% születés 1891-ik évben.

Sáros 23.94% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 44.1% születés 1891-ik évben.

Tolna 26.04% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 36.3% születés 1891-ik évben.

Fejér 17.15% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 41.1% születés 1891-ik évben.

Bors 33.36% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 41.6% születés 1891-ik évben.

Békés 9.32% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 44.2% születés 1891-ik évben.

Hont 36.72% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 33.6% születés 1891-ik évben.

Szatmár 23.50% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 48.0% születés 1891-ik évben.

Krassó-Szörény 62.84% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 34.6% születés 1891-ik évben.

Szilágymegye 12.68% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 46.4% születés 1891-ik évben.

B.-Naszód 56.87% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 35.3% születés 1891-ik évben.

Szabolcs 16.32% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 56.6% születés 1891-ik évben.

Ugocsa 12.20% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 49.1% születés 1891-ik évben.

Brassó 58.96% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 38.1% születés 1891-ik évben.

N.-Küküllő 36.07% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 35.2% születés 1891-ik évben.

Udvarhely 14.61% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 40.2% születés 1891-ik évben.

Országgrészek szerint:

a Duna jobbpartján:

29.75% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 38.8% születés 1891-re.

a Duna-Tisza közén:

26.80% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 43.5% születés 1891-re.

az Erdélyi megyékben:

36.09% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 39.8% születés 1891-re.

a Tisza balpartján:

30.30% kötött birtok mellett 1000 lélekre esett 48.1% születés 1891-re.

Ezek az országoknak csak husz vármegyéjére vonatkoznak s miután szükségét láttuk annak, hogy bővebb alapokra fektessük kutatásainkat, további tíz vármegyéjére vonatkozólag is összeállítottuk a vonatkozó birtokstatisztikai és születési százaléka.

Ezek az adatok azt mutatják, hogy

Árva 39.98% kötött birtok mellett, ezer lélekre esett 1892-ik évben 35.2, 1893-ik évben 41.5 születés.

Esztergom 40.95% kötött birtok mellett, ezer lélekre esett 1892-ik évben 42.4, 1893-ik évben 45.2 születés.

Liptó 58.92% kötött birtok mellett, ezer lélekre esett 1892. évben 37.5, 1893. évben 44.0 születés.

Nógrád 21.90% kötött birtok mellett, ezer lélekre esett 1892. évben 40.0, 1893. évben 43.0 születés.

Zólyom 57.99% kötött birtok mellett, ezer lélekre esett 1892-ben 38.0, 1893-ban 43.0 születés.

Sopron 46.32% kötött birtok mellett, ezer lélekre esett 1892-ben 39.5, 1893-ban 40.0 születés.

Bereg 56.86% kötött birtok mellett, ezer lélekre esett 1892-ben 49.1, 1893-ban 54.0 születés.

Trencsén 25.51% kötött birtok mellett, ezer lélekre esett 1892-ben 42.2, 1893-ban 47.0 születés.

Gömör 34.07% kötött birtok mellett, ezer lélekre esett 1892-ben 35.0, 1893-ban 40.0 születés.

Békés 10.56% kötött birtok mellett, ezer lélekre esett 1892-ben 43.2, 1893-ban 43.8 születés.

Szándékosan vettük ezen adatainkat — elterőleg Beksicstől, aki az 1891. évi adatokra hivatkozik — az 1892. és 1893. évi statisztikából. Két szempont vezetett ebben kennünket. Az egyik az, hogy az adatokban a további fejlődés képét nyújtjuk; a másik szempont pedig mely ezt indokolja az, hogy ha következetes fejlődésről van szó, akkor az utóbbi évek adatainak méginkább kell bizonyítani azt, amit B. állít.

Igyekezünk lehető lelkiismeretességgel összehasonlítani ezeket az adatokat és levonni belőlük, ha lehet azt a következtetést, a melyet Beksics igaznak jelentetett ki és bizonyítottnak tekint. Nem volt lehetséges, mert ha a birtokok megkötöttségét tekintjük, akkor a következő sorozatot kapjuk.

1. Krassó-Szörény,
2. Brassó,
3. Liptó,
4. Besztercze-Naszód,
5. Zólyom,
6. Bereg,
7. Sopron,
8. Esztergom stb.

Ellenben ha a születések arányszáma sze-

rint állítjuk össze a vármegyéket akkor a következőleg fognak csoportosulni:

1. Szabolcs 1891-ben: 55.6% 1893-ban

—% Kötött birtok: 16.32%

2. Bereg 1891-ben: 50.2% 1893-ban; 57.0% kötött birtok: 56.86%

3. Ugocsa 1891-ben: 49.1% 1893-ban; —% Kötött birtok: 12.20%

4. Szatmár 1891-ben 48.0% 1893-ban —% kötött birtok: 23.50%

5. Trencsén 1891-ben 47.3% 1893-ban 47.0% kötött birtok; 25.51%

6. Szilágymegye 1891-ben: 46.4% 1893-ban; —% kötött birtok: 12.69%

7. Nyitra 1891-ben: 45.7% 1893-ban; —% kötött birtok: 24.03%

8. Esztergom 1891-ben: 44.4% 1893-ban: 45.2% kötött birtok: 40.95% stb.

Udvarhely az ő 16.96% kötött birtokával jóformán annyi születést mutat mint Gömör, hol a kötött birtok 34.7% vagy Árva, hol közel 40%. Mi tehát az egész országra vonatkozólag éppen nem tudtuk levonni azt a következtetést, mit Beksics állít.

Ha azonban megmaradunk az ő táblázatánál, akkor is a legnagyobb ellentmondásokat kell constatalnunk.

Ugocsa érv lehet Beksics kezében, azonban utána Szatmár mutatja fel a legtöbb születést, holott kötött birtoka 23.50%.

Azután következik Szilágymegye, hol a nem szabad birtok 12.69%. Nyitra 24% kötött ingatlannal, Sárosban több a kötött birtok, ugyszintén Barsban is, mint Fejérben és Békésben a nélkül, hogy ez a születéseknél megfelelően kifejezésre jutna.

Pedig egy vagy két évnek, sőt egy évtizednek adatait sem lehet döntőnek elfogadni. Mily kevés van azonban igazán Beksicsnek, midőn azt állítja, hogy a magyar megyék stagnálása újabb keletű, azt talán eléggé bizonyítja a Statisztikai Évkönyv 1891. évi kötetének a következő kijelentése.

»Hosszabb idejű átlagot tekintve . . . azon 27 megye közül, hol a magyarság a népesség abszolút többségét képezi, 12 maradt az átlagon alul, 2 az országos átlagon állt, 13 pedig meg is haladta azt s a legnagyobb születési arányt mutató két megyében, Szabolcsban és Csanádban szinten a magyar elem van abszolút többségben.«*

Azóta a helyzet változhatott, sőt a legutolsó két évben amint tudjuk változott is, de ezeket az adatokat B. nem használta föl. Miután pedig a kötött és nem kötött nagybirtokok létezték a 90-es évek előtt is, a nélkül, hogy a születések számára befolytak volna, azt kell hinnünk, hogy ez irányban más körülmények a döntők, melyek azonban földerítve nincsenek. Mi ezt sokkal inkább hajlandók vagyunk a mezőgazdasági válságnak tudni be.

Ennek bizonyítása azonban ez alkalommal nem célunk. Földadatunk csak annak kutatása volt, mennyiben alaposak B. következtetései s e tekintetben azt hisszük, elég világosságot gyújtottunk. Reméljük, sikerül a jövő birtokpolitikáját megóvni attól, hogy helytelen föltevéséből kiindulva, hibás eredményekhez jusson.

Teljesen igaz marad azonban, hogy az agrárhajók orvoslásának egyik főrendszere a józan birtokpolitika. De nem csupán a kisbirtokok szaporítása, hanem a középbirtok fejlesztése is. A középbirtokra és a középbirtokosságra van legalább akkora szükségünk, mint a parasztságra. Sőt ezidőszert, midőn mindinkább nyilvánvaló lesz, hogy mennyire megfogytak nálunk azon elemek, melyek a politikai szabadság erőssége voltak, talán még több.

A legelső földadat, mely reánk hárul, nem is az, hogy új kis- és középbirtokot teremtsünk, hanem hogy a meglévő fennmaradását biztosítsuk. Ki merné azt mondani, hogy ebben az irányban eleget tettünk kötelességünknek? Pedig ha ebben a tekintetben a mainál kielégítőbb helyzetet nem tudunk teremteni, akkor hiába a hitbizományok, a papjavadék és latifundiumok ellen folytatott küzdelem, mert az ezekből alakított birtokok nem épen hosszú idő múlva újból nagy birtokká tömörülnek össze.

E mellett nem szabad felednünk azt, hogy az a küzdelem, a mely künn a mezőn és puszt-

* 21—22. lapokon.

tán folyik, megtalálja az ő hasonmását a nagyvárosok falai között is, hol a plutokrácia lovagjai még sokkal biztosabban hajtják igájukba a kicsiny emberek a nagy tőkének azzal az ellenállhatatlan erejével, melyet a nekik kedvező törvényhozások csak fokoznak, de paralizálni nem akarnak. A különbség csak az, hogy míg a vidéki parasztság védelmére legálább hangok emelkednek, az alatt a legutóbbi időkhöz mindenki természetesen találta, ha a kisiparos jóléte belefut a gyáros folyton növekedő hatalmába.

Pedig végső elemzésben itt is ugyanazok az érdekek forognak szóban. Az egészséges közigazgatási politika tehát a társadalmi egyensúly és a nemzeti szabadság szempontjából itt is okadatolva van.

Terménytőzsde.

Budapest, április 27.

B u z a tavaszra, bácskai	6.87
> tavaszra, északi	6.88
> szeptember-októberre, bácskai	6.66
> szept.-okt.-re északi	6.70
R o z s tavaszra, bácskai	6.54
Rozs tavaszra, északi	6.56
T e n g e r i június-júliusra, bácskai	0.—
> jun.-jul.-ra, északi	0.—
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	10.15
> aug.-szept.re, északi	10.20

Bécs, április 27.

B u z a tiszai	7.35—7.75
> bányási	7.15—7.65
> bácskai	7.15—7.60
> szokványúru ősze	7.03—7.05
> szokványúru tavaszra	7.14—7.16
R o z s tiszavidéki	6.80—6.95
> szokványúru ősze	6.58—6.60
> szokványúru tavaszra	6.46—6.48
T e n g e r i magyar	4.50—4.60
Z a b, magyar kereskedelmi	6.75—6.85

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896. április 27.

Magyar aranyjárdék 4%	121.75
Magyar koronajárdék	99.—
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4 1/2%	123.25
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2 1/2%	101.25
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	121.25
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	91.50
Italmérési jog megváltási kötvény	100.—
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	97.—
Magyar nyeresémi sorsjegy-kölcsön	139.50
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	158.—
Osztrák járadék papírban	101.—
Osztrák járadék ezüstben	101.—
Osztrák járadék aranyban	113.25
Osztrák korona járadék	101.25
1860. osztrák államsorsjegyek	146.—
Osztrák magyar bankrészevény	970.—
Magyar hitelbank részvény	391.50
Osztrák hitelintézeti részvény	357.70
Osztrák-magyar államvasúti részvény	352.—
20 frankos arany (Napoleonkor)	9.56
Német birodalmi márka	58.80
London vista	120.90
Páris vista	47.70
20 márkás arany	11.76

Felelős szerkesztő: SZABÓ LÁSZLÓ.

Köszegen

Dr. Dreiszker J. sanatoriuma és vizgyógyintézete

márczius hó 30-tól nyitva

Rendszer: PRIESNITZ és KNEIPP.

Villanyozás, massage, gyógytornászat, diatetikai eljárás.

Teljes ellátás.

Igen mérsékelt ár. Gondos orvosi felügyelet.

Prospektus ingyen.

Az igazgatóság.

Nemes rákok.

Jótállok, hogy élve érkeznek meg. Naponta friss küldemény egy postakosárral utánvétellel és vámmentesen.

40 drb óriás solo rák	5 frt.
60 „ óriás rák	4 frt.
100 „ leves rák	3 frt.

89 5—9

Haller B. STANISLAU, 31. sz. Galiczia.

FÉLIX-FÜRDŐ

Nagyvárad mellett.

Kényelmes közlekedés. Vasuton Nagyváradtól fél, kocsin 3/4 órai távolban. Május-augusztus hónapokban naponta 10, vasárnap és ünnepnapokon 14 vonat közlekedik Nagyváraddal. Az új vasúti állomás közvetlenül a fürdőtelep mellett van.

Az európai híré 49°C meleg természetes hévíz javalva van: az ízületek és izmok csuszamaradt fájdalmaknál; köszvényél és annak különböző alakjainál; idegbajoknál, melyek rheumatikus alapon keletkeztek (ischiasnál); különböző bőrbajoknál, végre a női ivarszervek bizonyos bajainál, különösen a méh mögötti és közötti izzadmányoknál; belseleg: heveny és idült gyomorbántalmaknál, májbajok és vesekövek eseteiben.

Allandó fürdőorvos: **Dr. Kazay Kálmán.**
A különböző igények szerint berendezett nagyszámu szobák napi ára 30 krtól 3 frt között váltakozik.

Gyógyterem (Cursalon) hirlapokkal, zongora és tekeasztal. Terraszok szép kilátással. Éttermek. Sétahelyek a fürdőtelepen és a mellette elterülő őserdőben. Az erdőben jó tekepálya.

Hat tükörfürdő, család és kádfürdőkön kívül mórfürdők is vannak rendezesítve.

Allandó kitünő zenekar.

Prospektust kívánatra küld a

fürdőkezelőség.

1142/896 tksz.

Árverési hirdetményi kivonat.

A székelyhidi kir. jbiróság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a nvárad i g. kath. egyházm. agg papok segély pénzalapja végrehajtónak Gerdán Tógyer végrehajtást szenvedő elleni 1200 frt tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a vasadi 27. sz. tjkvben A I. 1. 6—10. r. sz. a. foglalt ingatlanra 1239 frt ugyanezen tjkvben A. + 1. r. sz. a. foglalt szállőre az árverést 56 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az **1896. évi május hó 28-ik napján** d. e. 10 órakor Vasad község-házánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Arverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10 százalékát vagyis 123 frt 90 krt és 5 frt 60 krt készpénzben vagy az 1881. LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszeri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881: LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Székelyhidon, 1896. évi febr. 27-én, a kir. jbiróság mint tkvi hatóság.

Olasz József,

kir. albiró.

110 1—1

Szégyenli magát

217) 16—26

a kis leány, mert a máskép oly kedves arca a bőr tisztatlansága által oly régen el van csúfítva és csak most tudta meg, mily könnyen és hamar segíthető volna azon, az általános ismert és kedvelt

Vértessz. Lugosi arzenkenőse

által. Ezen arzenkenőse a legjobb szer a májfoltok, szepők, bőrtakák, pattanások, ugymint minden más bőrtisztatlanság el távolítására.

1 adag 60 kr., 1 frt és 2 frt. — 2 frt 20 kr. előleges beküldése ellen 1 nagy vagy 2 kisebb adag bérmentesen küldetik

Nézzen meg engem

vagy más hölgyeket, kik a

Szicíliai hajfijitót

használgják és találni fogja, hogy az ezáltal visszacszerzett hajszin, eredeti hajszinüktől nem különbözthető meg.

A szicíliai hajfijitót nem tartalmaz artalmas szereket, nem technikai festőszer, hanem a legegyszerűbb módon, naponta csak egyszer használása által adja vissza az **ősz hajnak eredeti szinét**, anélkül, hogy a bőrön vagy fehérmeműn pecsétet hagyna hátra, vagy a haj mosásánál szint hagyna.

Egy üveg 2 frt, 3 üveg hat frt előleges beküldése ellen bérmentve küldenek. Megrendelésnél kérik a **haj eredeti szinét megadni.**

1 adag pomádé epidermale, amely a hajnak eredeti fényét visszahozza, 1 frt.

hogy feje későbbi években hirdeti cizelokra használtassék, a haja ápolásához

Dr. Heuffel-féle hajszeszít vegyen.

Ezen hajszeszít a fejbőrrre erősítőleg és üdítőleg hat, megakadályozza a korpasodást és a hajnak kihullását, mi által **dús gazdag hajnövést** eredményez.

Egy üveg ára 1 frt 50 kr. — 6 frt előleges beküldése ellen 4 üveg bérmentesen küldetik.

és **erőteljes szinű** leggyorsabban és legbiztosabban nyerhető **Dr. Heuffel-féle hajszeszít-pomádéval.**

Ezen teljesen ártalmatlan szerekből készült pomádé által a leg-szövidebb idő alatt, még 16 éves ifjak is, **gyönyörű és dús szinű** nyernek.

Fél adag 1 frt 25 kr., egy egész adag 2 frt. — 2 frt 20 kr. előleges beküldése ellen 1 egész adag bérmentesen küldetik.

Kapható gyógyszerárakban és illatszerekben.

Raktár Nagyváradon: Nyír György gyógyszerárán ahol azonkívül kaphatók a „SAS” gyógyszerár világhírű gyógyszerel, u. m. dr. Heuffel-féle **gyomorszeneczin**; dr. Heuffel-féle **vértisztító labdacok**; **injeccio** és **Capsules veget.**; **Antibiotin**; **Sinaparilla kivonat**; **Herkules-füdei köszvényesszer** stb. Ahol nincsen raktáron megrendelendő egyenesen a készítő

VÉRTES LAJOS

„SAS” gyógyszerára, LUGOS 2a. sz.

Fentnevezett cikkek csak akkor valódiak, ha az oldalt nyomtatott védjeggyel vannak ellátva.

Villany-világítás!

Szent-László gyógyfürdő

(PÜSPÖK-FÜRDŐ.)

Nagyvárad mellett.

Vasut-, távirda- és posta-állomás helyben.

Telefon a nyár folyamán lesz berendezve.

Hazánk legrégebbi gyógyhelye, természetes meleg 24—33 R⁰ kénes hévforrásokkal, ártézi kúttal, ezen források fölé vannak építve az impozáns berendezésű uri- és női tükörfürdők, kabin- és mór földes fürdők, a gyógyeszközökkel dusan felszerelt gyógypihenő termek.

Fürdőzésre javalva van: az ízületek és izmok csúzos bántalmainál, idült s különösen savós ízületi loboknál, csonttörések és ficzások után visszamaradt fájdalmaknál; köszvénynél és annak különböző alakjainál; idegbajoknál, melyek rheumaticus alapon keletkeztek (ischiasnál); különböző bőrbajoknál, végre a női ivarszervek bizonyos bajainál, különösen a méh mögötti és közötti izzadmányoknál; belsőleg: heveny és idült gyomorbántalmaknál, májbajok és vesekövek eseteiben.

Mórfürdők használata kitünő sápkor, vérszegénységénél, a női ivarszervek különféle bántalmainál.

Ivógyógymódnál, calciumsulfid sók gazdag tartalmánál fogva kitünő hatása **görvély** és **angolkór**nál, légzőszervek és gyomorhurutjánál.

Szórakozásul szolgál gyönyörű erdei sétányok, gyógyterem, zongora, tekeasztal, tekepálya, olvasóterem, czukrázda, fővárosi és vidéki lapok, gyakori estélyek, tánczvigalmak, társas kirándulások a fürdő regényes hegyvidékére, naponta háromszor térszene.

Évad: május 1-től szeptember 31-ig. Főévad június 1-től augusztus 31-ig, elő- és utóévadban 30 százalék ármérséklet.

Restaurációt Kovács László budapesti hírneves főszakács vezeti, étkezés à la carte, à la couvert.

A vendégek számára szükséges tejet, a külön e célra berendezett saját tehenészet szállítja.

Olcso és jó élelmezés, kényelmes lakás napi ár 60 krtól 3 frtig.

Orvos: Dr. FILKOR LAJOS.

A fürdő újabb berendezésénél s felszerelésénél nem kimélve fáradságot és költséget, czélom volt, hogy az minden tekintetben megfeleljen a mai kor követelményeinek, és sikerdus gyógyhatása mellett kényelem tekintetében is kiállja a versenyt bármely külföldi fürdővel.

A n. é. közönség szives jóindulatát s pártfogását kérve, vagyok

kiváló tisztelettel

CZEGLÉDY SÁNDOR

fürdő-bérlő.

Villany-világítás!

Nyomatott laptulajdonos: Szent László-nyomda-részvénytársaságnál Nagyváradon.